

タイ語の石碑文に見られる ให้ hây の用法

高橋清子

現代タイ語の ให้ という語には、(1)-(10)に示すとおり、複数の意味用法がある（高橋 et al. 2004: 88）。実質的意味を表す動詞（実質語）としての用法(1)の他、機能的意味を表す前置詞、補語標識、使役標識（機能語）としての用法(2)-(7)があり、慣用表現の類(8)-(10)も多い。それぞれの用法の主要構成素の基本配列を大括弧の中に示したが、それらすべての構成素の生起が必須というわけではない。

- (1) 「授与（～を～に与える）」
[動作主名詞句 給 授与物名詞句（与格前置詞）被授与者名詞句]
例：มานะให้เงินเขา マーナはお金を彼に与えた
- (2) 「授与の方向性（～に～する）」
[動作主名詞句 授与物名詞句を含む動詞句 給 被授与者名詞句]
例：มานะส่งจดหมายให้เขา マーナは彼に手紙を送った
- (3) 「恩恵の方向性（～のために～する）」
[動作主名詞句 動詞句 給 被恩恵者名詞句]
例：มานะเรียกแท็กซี่ให้เขา マーナは彼のためにタクシーを呼んでやった
- (4) 「目的内容補語標識（～に～させるべく～する）」
[動作主兼使役者名詞句 動詞句 給 被使役者名詞句 動詞句]
例：มานะซื้อหนังสือให้เขาอ่าน マーナは彼に読ませるべく本を買った
- (5) 「指令内容補語標識（～に～するよう命じる）」
[使役者名詞句 指令動詞 給 被使役者名詞句 動詞句]
[使役者名詞句 指令動詞 被使役者名詞句 給（代名詞=被使役者）動詞句]
例：มานะสั่งให้เขาไปกรุงเทพฯ マーナは彼にバンコクに行くよう命じた
- (6) 「使役標識（～が～するよう扇動する；～を～させる）」
[使役者名詞句 給 被使役者名詞句 動詞句]
例：มานะให้เขาไปกรุงเทพฯ マーナは彼をバンコクに行かせた
- (7) 「誘発状態補語標識（～になるように～する）」
[（動作主名詞句）動詞句 給 状態動詞]
例：คิดให้ดี よく考えてくれ
- (8) 「～を契機として～が生じる」[～ ทำให้（経験者名詞句）心理/存在/発生動詞句]
例：เขาทำให้แม่เสียใจ 彼は母親を悲しませた
- (9) 「～でありますように」[ขอให้ 動詞句]
例：ขอให้หายเร็วๆ 早く治りますように
- (10) 「何としても、ぜひとも～する」[動詞句 給(ing)だ]
例：ชนะให้ได้ ぜひとも勝つ

Iwasaki & Yap (2000)が提示した ให้ 構文の意味派生についての仮説を(11)に挙げる。この仮説は、現代タイ語に見られる各用法の統語形式の類似性、関連性をもとに導き出されたものであり、この仮説を裏付ける歴史的言語調査は行われていない。

- (11) lexical ให้ 授与 > dative 与格 > benefactive 恩恵
 purposive 目的 > causative 使役 > inductive 誘発

本稿では、ให้ の意味用法の歴史的変化を探ることを目的として通時的コーパス(本稿末の資料一覧に記載された石碑文集に収録されている 13 世紀末から 20 世紀にかけて刻まれたタイ語石碑文)から ให้ hây とその異形 หือ hūu を含む表現を拾い出し、石碑の登録番号順に並べた。各表現の先頭に 3 つ並んでいる数字は、1 つ目が石碑の登録番号、2 つ目が第何面であるか(1 面しかなければ 0)、3 つ目が何行目であることを示す。本稿を基礎資料として今後詳しい調査を進め、Iwasaki & Yap (2000)の仮説(11)の妥当性を検証していきたい。

『石碑文集第 1 巻』

- 1-1-30 มันมีช้างมีม้ามีวัวมีนาง มีมีเงินมีทอง ให้แก่มัน
- 1-4-4 ๑๒๑๘ ศกปีกุน ให้พูดเอาพระธาตุออก ทั้งหลายเห็นกระทำบูชาบารอแก่พระธาตุ
- 1-4-13 หาเป็นครูอาจารย์สั่งสอนไทยทั้งหลายให้รู้บุญธรรมแท้
- 2-1-19 พ่อขุนนำคน...ก...ก็ให้เขา เหลนแก่ท่านแล
- 2-1-22 เมื่อก่อนพ่อขุนบางกลางหาว...ไปเมืองบางซาง ให้เอา...พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด พาพ่อขุนผาเมืองผดากันและกัน
- 2-1-26 แล้วพ่อขุนบางกลางหาวไป...พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดมา...ให้ประชุมพล
- 2-1-27 พ่อขุนบางกลางหาวและพ่อขุนผาเมืองซึ่ง...พระยาสมกัน...คืนให้ด้วยกันเหนือหัวช้าง
- 2-1-28 พ่อขุนบางกลางหาว ให้ไปบอกแก่พ่อขุนผาเมือง
- 2-1-31 พ่อขุนผาเมือง จึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาว ให้เมืองสุโขทัย
- 2-1-32 ให้ทั้งชื่อคนแก่พระสหาย เรียกชื่อศรีอินทรคินทราทิตย์
- 2-1-33 เมื่อก่อนผีฟ้า เจ้าเมืองศรีโสธร ประให้ลูกสาวชื่อนางสิงรมหาเทวีกับขันชัยศรี ให้นามเกียรติแก่พ่อขุนผาเมือง
- 2-1-34 เพื่อพ่อขุนผาเมืองเอาชื่อคนให้แก่พระสหายอีกเมืองสุโขทัยเพื่อนั้น
- 2-1-39 พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดนั้น ให้สร้างเจดีย์มีคุณแก่ฝูงท้าวพระยาเป็นอาจารย์พรนิบาลแก่ฝูงกษัตริราชทั้งหลายน...
- 2-1-40 ...อยู่ในศรีสังขชาติ...ทุกแห่งให้เป็นบุญ...พายุฝน ปูนหลัง ทั้งหลายยอมให้...สรรเสริญโดยทาน...ครุหนักหนาแก่
- 2-1-43 บัดแลเห็นจักให้แก่ท่าน...
- 2-1-45 มักจำศีลภาวนาอยู่กลางป่ากลางดง หลงอดอันให้...
- 2-1-49 ...อันครุชาน บิให้ถิบ บิให้หายสักแห่ง
- 2-1-50 โปรดศราขบให้ล้ม บิให้ตาย...
- 2-1-51 ฐูนูฐูนูฐูนทำสิ่งขมมรยาของสั่งสอนคนสั่งสอนคนทั้งหลาย ให้รู้ละอายรู้กลัวบาป กลัวคิดต่อผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่ ครูอุปัชฌาย์ มีครูสหายทั้งหลาย
- 2-1-55 จูงให้เป็นอย่าได้เที่ยวสักอัน
- 2-1-56 ไบหนึ่งแห่ง...ขึ้นเป็นไบเชิงวงมหนักหนาแก่กมอินคั้นให้ป็นหลวงสูงงามหนักหนา
- 2-1-59 อธิษฐานให้ป็นปุราในลังกาทวีป...
- 2-1-60 ...ในชมพูทวีปหลวงมีหลายแห่งให้มีบง...สมเด็จพระมหาเด...
- 2-1-72 ช้างนั้นคนบ่อฆ่า จึงได้ช้างสรนนั้นให้มา
- 2-1-76 ...แต่เมื่อเจ้าศรีศรทธาราขจุพนาณี ยังน้อยแม่ให้กินนม
- 2-2-3 โอขทานให้แก่ท่านผู้มาช่วยมหาสรา...
- 2-2-4 ...แต่เงงตั้งดูมีรูปร่างแก่ลาโอขทานให้แก่ท่านผู้มาขอและออก...
- 2-2-8 ใครใจจักให้เป็นธรรมบูร
- 2-2-20 สมเด็จพระมหาเดศรีศรทธาราขจุพนาณีเป็นเจ้าที่คนเข้าไปดิให้กระทำพระมหาธาตุหลวงคิน
- 2-2-25 จูงให้พบปูน...
- 2-2-59 เขาให้ดูอรชาน
- 2-2-61 ดูโอขทานให้ชีวิตคิดว่าจักทำศาสนาในลังกาที่ปักฟังคำพระเป็นเจ้าทุกอันแล
- 2-2-77 พระเจ้าเสด็จเข้าในโกศ.สงแล้วเมื่อรุ่งจึงเสด็จออกอยู่บัคเมงให้คนทั้งหลายเห็นศรทธาราขจุพนา
- 2-2-81 เพื่อจักให้สัแดงแก่คนทั้งหลายให้ไปช่วยขอยธรรมในลังกาทวีปเป็นมหากุศลอันใหญ่
- 2-2-82 ให้ปรากฏแก่พุทธศาสน์
- 2-1-91 ศรทธาราขจุพนาณี จึงขอสองมือบังคมบิให้มอดูเท้าใส่สายเส...
- 3-1-19 ให้แล้วดังนี้
- 3-1-26 ให้แล้วดังนี้
- 3-1-32 ให้แล้วดังนี้
- 3-1-66 ให้ชานว่าดังนี้
- 3-1-68 ให้ชานว่าดังนี้
- 3-1-74 พระปิฎกใครอาจเปรียบกมุขสงฆ์ทั้งหลายให้...
- 3-2-29 ...เป็นป่าเป็นดง ให้แล้ว ให้ถาง...
- 3-2-31 ...แต่เงงให้ขุนที่ขุนน้องลูกหลาน...
- 3-2-35 จูงให้รู้บุญธรรม...

- 3-2-37 ให้เข้าปู้ครู...
3-2-38 ...น้องเข้าผู้เฒ่าแก่ให้รู้ปราณีโพรฟ้า...
3-2-44 พ่อตายให้ไว้แก่ลูก ที่ตายให้ไว้แก่น้อง
3-2-52 พระยารวมภิกษายให้ไปพิมพ์ออรอยดิน...
5-1-12 เอมกุกุขันชัศศรีเสวคร ฉัตรมาลัยชัยอุกียกให้เป็นที่ว่าเป็นพระยา
5-1-25 ขานข้าวให้กิน และจักให้ถึงที่สมที่ตายตั้งอันก็ดี
5-2-20 จึงให้ไปอัญเชิญมหาสามีสังฆราช
5-3-2 ...เอาคำบัญจรงค์อันงามปู้บให้...นสั๊กแห่ง
5-3-6 จึงให้อาราธนามหาสามีสังฆราช เข้าพรหมาสัน ไตรมาส
7-1-2 ในกลางสมม่วงให้ประคิษฐากฎิพิหาร แดง
7-2-43 ...นนำให้ฝูง...ทั้งหลายต้น
8-1-6 ให้คนทั้งหลายได้เห็นรอยฝ่าดินพระพุทธรูปเป็นเจ้าเรานี้
8-1-8 ให้ฝูงเทพและ...ทั้งหลายได้โหวันทำบูชา...
8-1-9 ...ให้...กสิพรพุทธ
8-3-2 คา.ออกให้คนทั้งหลายให้ไว้สักขณนี้...
8-3-7 และให้ทั้งหลายอนุ โมนาด้วยบั้ง
9-1-11 มหาธรรมราชาผู้ปู้ให้อาราธนา...
9-1-14 ให้กระทำวัดในป่าแดงให้ท่านอยู่
9-1-16 ให้อาคนสิบห้าเรือน...วัดป่าแดงนี้
9-1-25 ท่านจึงว่าดังนี้ให้ไว้แก่...นี้
9-1-26 ทั้งหลายแล...มีให้พ...แทนกูอยู่สี่ห้าหกวัน
9-1-27 จึงให้ไปบอกแก่มหาธรรมราชาผู้ปู้ถึงสุโขทัย
9-1-31 จึงให้พรแก่เรานี้ จึ่งเจ้ากู...นอึงถึงอยู่กระทำศาสนาพระเจ้า
9-2-3 จึงให้ไปหาหมาสวมฉน...มาสมม่วงนั้น
9-2-7 ให้ไปบูชาพระมหาธาตุเจ้าแล้ว
9-3-36 ให้สงฆ์ทั้งหลายอันอยู่ในสวรรคการ มบรรพตแลสงฆ์อันอยู่ในกัลยาณาวาสนี้สมมุคาคด้วย
10-1-34 ...ให้กิกน...อาบ...
10-1-39 ...หกลให้
10-2-16 ให้ฝูงจิ้งห็นเจ้าธรรมราช...
10-2-30 ...เม่นางให้แก่ พ...
11-1-2 จึ่งให้...น
11-1-6 บิให้หม่นหมองก่อเจดีย์...
11-1-8 ให้ก่อรามเจดีย์รามวิหาร...
11-1-12 บิให้ขาด...
11-1-13 ...นฝูงนั้นให้งาม
11-1-17 ให้คู่ต้องคิงสองคนพี่น้องรักกันนี้
13-0-1 ให้ครองสัตว์สี่ตีนในเมืองกำแพงเพชรแลช่วยเหลือศาสนา มีให้หม่นให้หมองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว
13-0-2 อันจะให้ขายคูก่อนนั้นก็ให้หม่นให้ขาย
13-0-3 กระทำที่เอาเข้ามาเข้าไปเส็งงนา ให้เป็นนาหมืองนาฝาย
14-1-6 ...ก็ให้...
14-1-14 ริสพังสองอันเป็นน้ำอาบนำกินแลให้เป็นทรัพย์สารธรรมาก็แล้ว
14-1-36 นายพันพิณณกรรมให้ และนายสังลูกนายเทพไชยรับ
14-1-37 ...ให้เป็นจารึกไว้ให้หม่นกับศาสนาพระเป็นเจ้า
14-1-40 มีพระราชศรัทธาให้แก่พระเจ้าใหม่นี้ไชยี่สิบไร่
14-2-5 ...ไว้...นกับพระเจ้าให้หม่นรักษาพยาบาลพระเป็นเจ้าแล
14-2-7 จงให้หม่นให้คง
15-1-10 ในอารามการสอให้ป็นสังฆิการมแล
15-3-12 ไปไว้ให้รักษาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ใคร ใครแล
15-3-13 เอาเอแก้วนี้ไปค้าขายหายขาย ไชยี่ให้หม่นผู้นั้นผลคิงเทวทัต
15-4-16 และอำแดงศรีบัวทองให้ทำพิณกรรมนี้ไว้
15-4-18 แม่เทพและพ่อห็นลูกให้ป็นข้าอุโบสถ
15-4-24 ให้สิ้นต่อเท่า กรรมวาสน

『石碑文集第 3 卷』

- 38-1-11 เพื่อจะให้ฝูงโลกอันกวางสัตว์ทั้งหลายมวลหญิงชาย ธรรมะพรหมณา...
38-1-14 จึ่งท่านให้ตราพระราชปรมณคิ
38-1-15 ...ให้ลูกขุนมูลความบริวารโพรฟ้าทั้งหลายถ้วนเมืองเล็กเมืองใหญ่...
38-1-20 จำข้าศุภบาลที่ท่านหากรูไปหาให้แก่เจ้าข้า
38-1-30 จึ่งคืนให้ไว้ข้าท่าน...
38-1-31 แม้นเจ้าไทบยัง ไชยี่ ให้ไป...
38-1-32 จักบังคับให้เจ้าข้า...กษัตริย์แล้วพระ...

- 62-1-23 ขายกันให้ถือกระถางข้าวดอกดอกไม้ได้เขียน
- 62-2-1 ถลองรองคืนภายใต้อำปอกลาวพิชระณาการอันจักรกระทำพระนั้น
- 62-2-5 จึงให้ฝูงมณครีมาอยู่จำนำแต่งกระทำการด้วยพระมหาดเป็นเจ้าโสด
- 62-2-7 จึงให้บอกแก่ฝูงอุบาสาอุบาสิกามหาชนทั้งหลาย ท่านสัปบุรุษและฝูงนั้น
- 62-2-8 ท่านนักปราชญ์ทั้งหลายให้หาหินแดงแปลงเกลียดแล้ว
- 62-2-9 ท่านให้พิชระอุกฤษ์พารกาลาชาชาติตรีขางศันพวงก็ตั้งคนอันเป็นมหมงคล
- 62-2-11 แล้วพระมหาเถรเป็นเจ้าจึงให้เรียกลูกบ่อนบิลลังก์พระอินเป็นเจ้านี้
- 62-2-14 ถัดนั้นท่านเป็นเจ้าพอยให้แรกทูกุประชนรภาพระพุทธรูปอันทั้งสามคนอันมีหนด้านได้ด้านเหนือ
- 62-2-19 ท่านเป็นเจ้าให้ถลองในสองปีนั้นสามคาบ
- 62-2-21 มาดวาทให้เป็นมหาทานทุกด้านแล
- 62-2-28 ท่านพญาธรรมกรราชให้ท่านแปลงปราสาทอันหนึ่งและประดิษฐานดีหนักหนา
- 62-2-35 จึงให้อัญเชิญฝูงมหาเถรานุเถรทั้งหลายเข้าอุปัฏฐาก
- 64-1-5 จงอย่าให้รู้จัก ชื่อฝูงพระพุทธรูปอันจักมาปางหน้า
- 64-1-6 ก็อย่าให้รู้จักศาสนาทั้งไสพาคมก็อย่าให้รู้จักศาสตร์ชื่อเถรมหาเถรอันจางงจ้งนี้เสมอถึงภูคุดคอกแล
- 64-1-8 โทษอันสาบานนี้อย่าให้ได้แก่ปู่สักอัน
- 64-1-12 เรามักมากท่านให้มาก
- 64-1-13 เรามักน้อยท่านให้น้อย
- 65-0-5 ให้ถือกำเพงแปลงวิหารก็แล้วเสร็จ ให้ทรงจนารูปพระพุทธรูปหนึ่ง
- 65-0-7 ให้ถลองก็แล้วทุกประการ
- 65-0-8 ไปวัดสี่ครัวหรือรักษา
- 65-0-9 ให้แปลงศาลากันน้ำบ่อ แล้วทางต่อพระเจดีย์ศรีรัตนชินธาตุก็แล้ว
- 67-1-4 แล้วถวายถือเป็นอารามมหาเทวีเจ้า
- 67-1-5 หรือรักษามหาราชและมหาเทวีคนเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน
- 67-1-12 แล้วถือมีจารึกกับอารามอันนี้
- 67-1-14 อย่าถือเบียดเบียนเขาหมู่นี้
- 67-1-16 ...หากรับคัมหาเทวีเจ้าถือฝังจารึกอันนี้ เพื่อจักถืออารามอันนี้มั่นต่อเท่าศาสนาพระเจ้าห้าพันปี
- 67-1-18 ถือไว้ตั้งถา ถือคามตั้งอัน อย่าถือถือถือ
- 67-2-10 ถือหานาแลกที่เวฬุวันอารามอันงาม
- 67-2-12 แล้วถือเป็นอารามแก่เจ้าครูวิชาเจ้าหมื่นหนึ่งสี่...
- 67-2-13 ถือหาปากเงินกับหมื่น...พวยเส...ชนา
- 67-2-14 ถือหานาหรือกษัตริย์ในแคว...แลกที่เวฬุวัน
- 68-1-4 คนมีบุญถือทองสักโกอันเกลือกด้วยคำสินร้อบาทเพื่องคำ
- 68-1-11 เมื่อจะตายมันหยาดน้ำไว้ข้ามัน ถืออุปัฏฐากแก่พระพุทธรเจ้า ๓ ครัว
- 68-2-13 ถือมากับมหาพุกามเจ้า
- 68-2-18 พันธสีมาอันนี้เมื่อจะผูกธาธาบั้งจิตหากฎถือเป็น...แล
- 69-1-11 เจ้าหมื่นเชิงแสนคำล้านถือ หมื่นเนหมกอนเมื่อถึงเจ้าหมื่นสามล้าน
- 69-1-15 มีศรัทธาปลงอาญาถือหลายคำมาไว้คนสิบครัว
- 70-2-5 คำปรารทนาเข้าเมืองนครถือถึงสุขในเมืองฟ้า
- 71-1-12 จึงให้สร้างพระธรรมมนเทียร
- 71-1-14 จึงให้สร้างพระธรรมอันเป็นพุทธรวาจา
- 71-1-17 จึงให้นำมาสถาปนาไว้
- 71-1-23 ให้เอาดอกเป็นคำหมากเมียง
- 71-2-2 จงไว้ให้เป็นอุปัฏฐากพระธรรมมนเทียร
- 71-2-3 ให้เสถียรสืบสายไป
- 71-2-7 เพื่อให้เป็นอนุสรณ์อนุญาภิสนท์กนักแก่เราเท่าวัน
- 71-2-8 จงให้สมเด็จมหาเถรเจ้าทั้งสองพระองค์ ทรงธรรมาสารสองประการ
- 71-2-16 ก็อุทิศพระราชาสุทผลโกฐาส อันบอาจคณาไว้ให้แต่สมเด็จพระบิดามหาอัยกะอัยยิกา และเทพกษมา
- 72-0-2 ถือฝังสิมาวัดพระเกิด หนบาง นากว้าง ๑๐ ข้าง
- 72-0-7 เหลือกว่านี้หรือหย่อน
- 72-0-9 ถือมาบูชาพระเกิดเจ้า
- 72-0-10 เจ้าชายเจ้าชวาหรือ...
- 73-0-2 ให้หมื่นหม่อมสุพรรณานำพระพุทธรูปเจืองคหนึ่งมาสถาปนาไว้ในสุวรรณอาราม
- 73-0-10 แล้วเอาบุญราศีทั้งหมดไว้ถวายเป็นบุญโกฐาสแก่พระมหาเทวีเจ้า
- 73-0-11 พระเป็นเจ้าอินคินัก ให้ไว้คน ๑๐ ครัว
- 73-0-14 หรือรักษาพระพุทธรเจ้า
- 74-2-9 พระธกัให้อำริณดาวยถึงแก่เทพดาอินทร์หมมราชและท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔
- 74-2-12 บิให้โหดหายธรรม
- 75-0-7 ไว้ถือเป็นมุลศาสนาพระพุทธรเจ้า
- 76-1-10 ไว้ถือพญาหลวงสามล้าน
- 76-1-12 ถือเป็นพญาแสนหลวง
- 76-2-36 ถือเรียนคัจจโกกับเขียงมัน

- 77-2-3 ห้อยเข้าได้เออรามณ์อันประเสริฐ ห้อยเข้าได้เมื่อเกิดในดาวคิงสเทวโลก ห้อยเข้าได้ประสพพบเจ้าราชบุตรลูกข้า
- 77-2-4 ห้อยข้าทั้งหลายได้อยู่ปฏิภนพระเกษมจุมพณีเจ้าผู้วันอย่าขาด
- 77-3-1 ห้อยข้าทั้งหลายแม่มลูกได้ลงมาพร้อมด้วยเทวดาเจ้าทั้งหลาย
- 77-3-2 มาสักการบูชาแล้วห้อยข้าทั้งหลายคืนมือเสวยทิพย์สมบัติในดาวคิงสเทวโลกคิงเก่า
- 77-3-3 ห้อยข้าทั้งหลายแม่มลูกเป็นพุทธปฏิภน
- 77-3-4 แล้วห้อยข้าได้ออกบวชเจริญหั้นคากิกขุณี แม่มลูกข้าทั้ง ๒ ก็ห้อยได้เจริญหั้นคาคชุน
- 77-4-1 ห้อยข้าทั้งหลายแม่มลูกได้สรีระสงสการ
- 77-4-2 แล้วเอาธาตุพระอริยมะโคตรยเจ้าโพยรรจุไว้ในเจดีย์คักห้อยเป็นที่ไหว้สาแก่คนและเทวดา
- 77-4-3 ห้อยทั้งหลายมวตตั้งอยู่ตามเขตอายุแล้วนิพพานไปจึงมีเที่ยงแท้ดีหลี
- 78-1-11 มักโครให้มันคลง
- 78-1-20 จึงได้สร้างแปลงยังลำด้ายเหล็กมาติดต่อก่อแปงไว้ให้เป็นที่ถาวรกว้างขวางมันยืนยาวสืบสืบไปภายหน้า
- 78-2-2 จูงให้ฮ้อน โมทนาเอาโกฐานาบุญอันนี้จึงนัगतะ ๑
- 78-2-8 จูงให้โปรดถึงยังเทพดาอินทร์หม
- 78-2-16 ห้อมารบเอาส่วนบุญนี้แล้วห้อยได้เสวยสุขขุศล
- 78-2-18 ห้อยหาจากเวรานุเวรแก่กันแล้ว
- 81-0-6 ไร่บ้านหนึ่งชื่อบ้านกว้าน ให้เป็นที่อยู่ศิลาบ
- 81-0-10 ไร่บ้านหนึ่งชื่อบ้านกว้าน ให้เป็นที่อยู่ศิลาบ
- 81-0-13 ไร่บ้านหนึ่งชื่อบ้านกว้าน ให้เป็นที่อยู่ศิลาบ
- 82-0-1 ให้บุญแก่เจ้ามหาราชบ้างแล
- 82-0-6 ให้ถือจิ้งหั้นเจ้าคุณ ๑ อย่าให้ขาดสักวัน
- 82-0-10 เเท่าให้ห้อยเจ้าเมืองงาวผู้ดีชวลาช
- 83-1-3 บมให้คลาดกลางจลาจลแท้จริงแล
- 83-1-5 เรบจงจักให้บังเกิดมีเลย
- 83-1-10 จงให้สัมฤทธิ์แก่เราในอนาคตกาล
- 83-2-1 จงห้อยไทยทั้งมวลแก่ราชูประการ เทอญ

『石碑文集第 4 卷』

- 40พ-2-3 เราทีให้แต่น้ำพระชาต่อหน้าพระศรีรัตนครีบพิตรเป็นเจ้า
- 40พ-2-6 เอาโมคริมกั้งให้เป็นโสภา
- 40พ-2-7 จงกระทำสรรพ โทษคัง...ให้จงเกิดสรรพ โทษานตรายในคนชลปรัคัยกัทันดา
- 40พ-2-11 ...อย่าให้อาบิณจาบครแควเราเลย หินให้ดิเคียนเคียนนี้
- 40พ-2-16 เราทีให้สัดคังว่าบัดนี้แล
- 40พ-2-21 ...พระโมคริมให้หิมิจลาจล
- 40พ-2-24 พระจันทรอยู่ขึ้นให้สงอนธการทุ...
- 86-1-23 ให้ขอยขอที่แต่หมาอุสาสกพระชาตรีไสยธมรงค์สงคราม
- 86-1-29 ใช้หมีนคางใจเหยียบที่ให้แก่มหาสิทธิ์
- 86-2-8 ให้ขึ้นกับพระเชตุพนอรามแต่พระชาตรีไสยธมฯ
- 87-1-7 นื่องข้าพันญาภิกคิมาห้อยข้าถวาย
- 87-1-8 ห้อยเป็นวัดพระเจ้าแม่มลูก
- 87-1-9 ห้อยไว้หน้าหกแสนเบี้ย คน ๑๕ ครว ห้อยไม้สักแปลงพิหารทั้งหอยปด
- 87-1-10 ห้อยพ่อเจ้าหมีนคาบเรื่อน รับอาชญาพระเป็นเจ้าทั้งสอง
- 87-1-14 แล้วห้อยลามรดคาบเรื่อนนำพันญาภิกคิไปอาเนาคนแห่งพันพอน้อยหนึ่งสี่ค่างเมือง
- 87-1-16 ห้อยรับเอาอาชญาพระเป็นเจ้า
- 87-1-17 แล้วห้อยหนึ่งสี่มาแก่ปาก ไปโย ปากขนานห้อยเอาอ่างพันนามวัน
- 87-1-18 ห้อยหกแสนเบี้ย คน ๑๕ ครว
- 87-1-19 ในญาติพันคองบพ้อย ห้อยหาแลม เจ้าหมีนคาบเรื่อนห้อยขาว
- 88-0-7 เพื่อจักให้จัดศาสนาพระพุทธรเจ้า
- 88-0-8 ให้รุ่งเรือง เมื่อหน้าจึงให้ข้าทมิ้นได้เหนือ ทั้งราชันยจิดชื่อนันทกุมารจาทูลพระราชอาชญาลง ไปชำนีในพระพิหาร
- 88-0-13 ก็ให้แจ่งฝูงใดเป็นโจรสงฆ์
- 88-0-14 จักให้หึก
- 88-0-17 ให้อาคินไว้คังท่าเวียบบ้านเวียกเมือง
- 88-0-18 อย่าให้ชคหมากพลูพร้าวคาลอันมีในเขตวัด
- 88-0-19 ให้ไว้กับวัด เติงเมื่อเป็นหมาก ให้คนเมืองผู้หนึ่ง คนสังฆการีผู้หนึ่งไปปรงหมากสิบกก
- 90-0-4 หากให้บันดาลมีแล
- 91-0-17 ให้คณกรอพิจ
- 92-0-1 ของพระอย่าให้เจ้าหมู่ เอของพระผลัดเปลี่ยนไป แต่คนหนึ่งสองคนได้ให้พฤษเทวดา ภูมเทวดา อารักยเทวดา อากาศเทวดา แลท้าวเวสสุวรรณเป็นใหญ่แก่ฝูงยักษ์ทั้งหลาย ๘ คน
- 92-0-5 แลให้สังหารผลาญชีวิตเอาบุคคล
- 92-0-6 แลจะให้หันจากข้าพระ พระกัลปนาอุทิสไว้ทั้งนี้ อย่าให้บุคคลผู้หนึ่งพบพระพุทธรเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้าเลย
- 92-0-7 ให้คณกรหมกใหม่อยู่ในมหาเวจีสเนกัลปอนันตชาติเทิด
- 92-0-9 ซึ่งบุคคลทั้งปวงได้กระทำปีติมาด มาคุดมาด โลหิตมาท สังฆมาท ให้บุคคล ซึ่งจะล้อข้าของพระไปแล้วนั้นให้หันทุกาเวทนา

- 92-0-10 ให้ผลัดมาหาเถรเทวทัตทุกๆชาติเทิด
93-1-16 ให้ชื่อเจ้าสังขสรว
93-1-37 สมเด็จพระราชเทวีเจ้าท่านแสงแสงกลับปนาให้เป็นโกฏฐาสนัญ โจนนาไปแต่สมเด็จพระยาพ่อออกเม่ออกท่าน
93-1-40 จงให้พันทุกขกษัตริย์
93-1-41 แต่ให้ได้ลูกแก่สุขทุกทุกคน
94-0-2 จึ่งให้บรรลัดวังทั้งหลายไปเอาหินผมากระทำเป็นพระเจดีย์ ๔ ด้าน
95-0-10 ดูพอแม่มุกได้แม่มกรวให้ถือจิ้งห็น แก่ท่านเถรสรวเจ้าห็น
95-0-12 เมือให้จึ่งพอร์ด้วยโสคนหนึ่ง
95-0-15 แล้วดูจึ่งจะดชช กลอยท่านให้ซึ้งใสเป็นลูกเมือ
95-0-17 ดูพื่อน้องมีใจศรัทธาให้ถือพระล่องรับ คนหนึ่ง
95-0-32 กลอยให้ไว้แก่พระ
95-0-33 สำรองกว่านั้นไว้ให้ถือจิ้งห็น
95-0-35 จึ่งให้กระทำดั่งเก่า
96-2-11 แลดูข้าเกิดมาในภพใดๆ ให้เกิดในตระกูลทั้ง ๓ เศรษฐี
97-0-3 แลให้มหาพุทธสรวไว้ข้าพลือกเมืองชัยนาท และพระครูเมืองชัยนาทบุรี และพระสงฆ์เมืองชัยนาท แลสัปบุรุษทั้งหลายชักชวนกันปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุแล้ว
97-0-6 แลจึ่งบอกหนังสือเข้าไปถึงสมเด็จพระทิพมณฑา จึ่งให้
97-0-7 แลให้ช่างตีบุก แลพระสงฆ์ขึ้นมาหุ้มพระบรมธาตุ
98-1-24 ไว้แต่งให้คนแลเทวดา อาริยสงฆ์ทั้งหลาย
99-0-7 จึ่งจักหื้อบ้านหื้อหมากหื้อนา ๑๐ ข้า ค่า ๘,๐๐๐ เบื้อง
99-0-8 ความเมื่อเจ้าทิมมหาหื้อแต่ก่อน
99-0-9 ด้วยบุญอุณูหื้อที่เป็นทานแก่พระพุทธเจ้านี้
99-0-14 หื้ออินดีด้วยบุญดวงหนัก
100-0-4 แลพระมหา ราชเทวีเจ้าแผ่นดินหื้อลำนบุญเล็กชากับพันล้านแม่คิง พระกับคน
100-0-5 เจ้าเหมือนวาปานหื้อเอาคราหลายกลับมาถึงนางเมืองพะเยา
100-0-7 นางเมืองพะเยาหื้อพันนาหลัง
100-0-10 หื้อไว้คนกับ ๒๐ ครว
100-0-14 โผอย่ากลัวกลัวสาเขา ข้าพระทั้งหลายฝูงนี้บ้านจิตสิกโหมให้แถมให้ไว้
101-1-3 จึ่งหื้อไปรชา นามหาเถรมธุรสเจ้า ในสำนักมหาสามีสรรเสริญเจ้า มาสร้างวัดป่าใหม่
101-1-6 พระมหาเทวีเจ้าหื้อเงินมาสร้าง ๕๐๐ เงิน
101-1-7 จึ่งหื้อคนมาถึงเจ้าพันศรีมงคลหนึ่งถือต่างเมืองเจ้าพันแพกพอกนา
101-1-9 เจ้าพันโคตรพอกขัน หื้อเส่งนากับคนไว้กับวัดนี้
101-2-20 ...หื้อสร้างสืบเมื่อน้ำหื้อมั่นในศาสนาพระพุทธเจ้าใน...
101-2-22 บเล็การงามหื้อเขาหุ้มหอมมารักษาพระเจ้า
102-1-18 จึ่งให้ไปตามครีปองด้วยพระมหา...
102-1-19 แลจึ่งให้ไปถามหาเถรชื่อเถร...
102-1-21 ...พระท่านรังไว้หื้อจ้องวังช่างเขียนดาเบื่องซ้ายกอ...
102-1-24 หากรังไว้หื้อหน้าผู้หนึ่งชื่ออาอินท์...
102-1-27 ทุกเข้าให้คนแต่งส่งข้าพระเรือนหนึ่ง
102-1-30 ให้ลุงขุนแลป้านางคามีใจศรัทธาหนักหนขอศาสนาในพระเป็นเจ้า
102-1-38 ให้ญ...
102-1-39 อย่าได้ให้...
103-1-5 หื้อสร้างไว้แล
103-1-7 หื้อเอาคนอาณาไว้
103-1-10 จึ่งพิจารณาเอาคนไว้หื้อเป็นอาณานัญ สามสิบครวจึ่งจักกคหมาย ให้เป็นนิยามไว้ในจารึกหินก้อนนี้แล
103-1-17 ไว้หื้ออุปฐากพระพุทธเจ้าในอารามอันนี้แล
103-2-6 ไว้ให้เขาได้รักษาพระพุทธเจ้าในอารามอันนี้พัน
103-2-7 โกฎฐาสนัญอันนี้ จงให้จำเริญแก่พระเป็นเจ้าเมืองพิงทั้งสองพ่อลูก
103-2-8 หื้อเสวยทศราชธรรมทุกประการกิน
103-2-9 โกฎฐาสนัญอันนี้ จงให้จำเริญแก่พระเป็นเจ้าลิ้มพะเยา
103-2-11 ให้ฝังจารึกไว้นี้ทุกชาติค่าเท่าถึงเนียรพานพัน
103-2-14 จงให้ยู่สุดท้าย
104-1-11 แลนี้ไปเมื่อน้ำฟ้าพระวัดจอมทองมีเท่าใดหื้อไว้รักษาพระมหาธาตุเจ้าจอมทอง คราวค่อเข้าสิ้นศาสนา
104-1-12 อย่าหื้อท้าวพระยา ขุนบ้าน ขุนเมือง ขุนแสน ขุนหมื่นเจ้าปุก เจ้าแคว้น ผู้ใด
104-1-16 อย่าให้ส่งครวรบครวรน้ำ ครวบ้าน ครวที่สักอัน
104-1-17 อย่าป่าวหื้อผู้มีที่ครว
104-1-21 อย่าหื้อป่าวเขาลักอัน ไว้หื้อเขาอยู่อุปฐากพระมหาธาตุ
104-2-11 หื้อทานแก่พระราชาโมลี
104-2-12 หื้อหมอยาหาย
104-2-27 หื้อเป็นข้าพระธาตุเจ้า
104-2-33 หื้อเอาออกมารักษาบตรค่า

- 105-1-3 หื้อทานข้าวไว้กับวัดบ้านหนอง ๑ ครั้ง
- 105-2-6 เขาฝูงนี้ไว้หื้อรักษาพระพุทธรูปเจ้ากับรักษาหอปิฎก
- 105-2-7 หื้อเจ้าถรพหลานรักษาเขา
- 105-2-8 อันหื้อเอาค่าจ้างมันผู้นั้นออกมาได้คนไว้แทนมันดังเก่า
- 106-1-14 ให้อนุญไปแก้พ่อแม่พี่น้องพวกพ้องเผ่าพันธ์
- 106-1-30 ใ้สืบให้เลื่องใจ
- 106-1-31 ให้อายุพะดู...
- 106-2-4 กระทำให้อนุญไปแก้สมเด็จพระมหารัชมาราชา
- 106-2-5 กระทำพระหินอันหนึ่ง ให้อนุญไปแก้มหาเทวี
- 106-2-13 ใ้ไปสู่มหาราชเห็นพระศรีรัตนธาตุกระทำปาฏิหาริย์ในรพญ
- 106-2-27 ใ้ข้าสองคืนเรือนดีบารอแก่พระเจ้า
- 106-2-29 แต่งใ้ไว้ถวายแก่พระเจ้า
- 106-2-31 ข้าแล เมียมันกัน ใ้ข้าแก่กันไปเป็นไทยให้เลื่องแก่ผู้ชายอันหนึ่ง โสค
- 106-3-2 ใ้หื้อทองถ้วนคำลึง
- 106-3-6 ใ้หื้อทองแลคำลึง
- 106-3-10 ใ้หื้อญไปแก้เจ้าพรมไชยา
- 106-3-26 อันผสมบุญให้มาก
- 106-3-32 จูงอย่าใ้มีราคาบุญศาลาเค็ดในตระกูลพงศาณาพนมศักดิ์อันแดฯ
- 107-0-18 เวณใ้เป็นพุทธรูปบูชาธรรมบูชา สังฆบูชา
- 107-0-24 ...คนครอกหนึ่งใ้หื้อ
- 115-0-11 ห้ามใ้มีใ้หื้อใ้หื้อจะปรารถนาเอาเงินทองนั้น
- 115-0-14 ...ใ้ใ้หื้อ

『石碑文集第 5 卷』

- 14-0-3 จึ่งใ้...
- 59-0-2 ใ้บ่าวไปขายน้ำมาและสุรา
- 65-0-3 สั่งสอนใ้เขาจำศีลห้าอัน
- 67-0-5 อาจใ้หื้อซึ่งเพื่อรในอำนาจแห่งตน
- 77-0-5 ใ้หื้อขวานบิดาหนีศัตรู
- 78-0-2 ใ้หื้อศิษย์ล่องใจแม่ทาน

『石碑文集第 6 卷第 1 号』

- 131-0-2 สั่งใ้หื้อบริบูรณงานขึ้นกว่าเก่า
- 131-0-2 ทรงพระกรุณาใ้หื้อคนสองหมื่นเศษขนดินมาถมเต็มแล้ว
- 131-0-2 จึ่งใ้หื้อขุดดินถมสันพระราชทรัพย์สองร้อยห้าซึ่งสิบห้าคำลึง จึ่งใ้หื้อปราบที่พูนมูละ
- 131-0-3 ใ้หื้อขุดการปดสังฆระณะสังฆพระอุโบสถ
- 131-0-4 ทรงพระวิหิตศวันคอกออกไปใ้หื้อขุดพระเจดีย์ใหญ่กว้างสิบวาสิกห้าศอก ดอกเขมเอออิฐหักใ้ใส่กะทึงใ้แน่น
- 131-0-5 เอาอิฐหักทรายถมกะทึงใ้แน่นคิแล้วรุ่งขึ้นณะวันศุกร์
- 131-0-6 จึ่งใ้หื้อชักชลอพระพุทธรูปปฏิมากรศรีสรรเพชญ์อันชำระรับมาแต่กรุงเก่า
- 131-0-11 ใ้หื้อช่างหล่อต่อพระสอพระเศียรพระหัตถ์พระบาทแปลงพระภักตร์พระองค์ใ้หื้องามแล้ว
- 131-0-20 ใ้หื้อตั้งการฉลองอาราธนาพระราชกษัตริย์กษัตริย์อันดับฝ่ายคันธะระ
- 131-0-23 ใ้หื้อมีพระธรรมเทศนาบอกอานิสงษ์ทุกวันแล้ว
- 131-0-24 แลใ้หื้อตั้งโรงถือนานเลียงสมณะชีพราหมณะอนาประชาราษฎร์ทั้งปวง
- 131-0-27 ทรงพระกรุณาใ้หื้ออัญเชิญพระพุทธรูปปฏิมากรทั้งสอง
- 131-0-28 ใ้หื้ออัญเชิญพระพุทธรูปปฏิมากรทั้งสองพระองค์
- 131-0-29 จะเรือลัดควใ้หื้อเห็นจากสงสารทุกข์ แลการพระราชกุศลทั้งนี้ขออุทิศใ้แก่เทพยเจ้าในอนันตจักรวาล
- 131-0-30 ใ้หื้อปณบุญลาภศิริสวัสดิทิมาบุญฯ ฯ
- 132-0-11 แสงงามเพื่อใ้ใ้หื้อเป็นที่สักการะบูชาวนารหะแก่เทพพานราถล้าตีหลี
- 132-0-12 จึ่งใ้หื้อเป็นปัจฉัยแก้วิธศุข ๑ ประการ
- 132-0-14 จึ่งใ้หื้อคิดในมงคลตระกูลท้าวพระยาปราบสกกลชนพหุวิปและทวีปทั้ง ๔ มีทวีปน้อยเป็นบริวาร
- 132-0-17 หื้อเป็นแฉแล้ว
- 132-0-18 หื้อใ้พรอดถึงพ่อเฒ่าแม่เฒ่า
- 132-0-23 แลหื้อหาขี้เระนาเวรแก่กันตั้งแต่นั้นใ้ไฟเป็นแดน
- 132-0-27 เลิกองค์พระศีลาทาศักดิ์ด้วยหัตถ์ปีญญาหื้อแล้ว
- 132-0-27 ขอใ้หื้อผู้เข้าแลขอขนามาร ๕ ประการใ้เทือะ
- 136-0-7 แต่เมื่อนายกเขาตัวนั้นจะใ้บ่บอกกล่าวแก่ญาติมิตรผู้ใ้หื้อหื้อหนึ่งใ้หื้อหื้อหื้อ
- 137-0-4 สกปณะนจับสิ่งพระอารามนี้ทรงพระอุสาหะกระทำพระองค์เป็นนายช่างบอกการทำงานใ้แบบบ่อย่าง
- 137-0-6 จึ่งใ้หื้อนามวัตรศรีสุทธาวายารานพระมะหาอยู่เป็นเจ้าอธิการฝ่ายคันธะพระพระมะหานาคเป็นอา ฯ จารีย์ฝ่ายวิปสนาธรรม
- 137-0-12 ใ้หื้อสำเรธิ ฯ โคธอันรพพลัน
- 137-0-14 จะใ้หื้อเป็นที่เล่าเรียนพระประวัติธรรมะ วิปสนาธรรม
- 137-0-16 จะใ้หื้อเป็นที่ทำบุญใ้ทาน

- 137-0-17 จะเรือคนให้พ้นทุกข์จากโทษในวัดสงสาร
- 137-0-19 ทรงพระราชอุทฺธิให้ทั่วทุกสรรพสัตว์ทั้งปวง
- 138-0-6 อันจะเกิดแก่ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข จึงทรงจัดแจงให้ก่อป้อมแลแก้วแขงะ
- 138-0-7 เพื่อจะมีให้หมู่ประจามิตรเข้ามาช้ยิพระบรมพุทฺธศาสนา และจะมีให้มีภัยแก่สมณะพราหมณ์อนาปราชรายธุรในแคว้นแคว้นแดนพระราชาณาจักรได้
- 138-0-8 หวังจะให้พ้นที่ะ ไหว้สะการะบูชาแก่นานาประเทศ
- 138-0-10 คำให้ศพเหนือเกล้าเหนือ ะ กระหมอนโปรดให้เจ้าพระยาศรีธรรมราชเดชะชาติอามาดานาชนิดพิพิตรัตนราช โภยาธิบตีอะทัยวิษยภรกรมภพ เจ้าพระยาพระคลังเป็นผู้อำนวยการ ได้จัดแจงชักชวนบันดาข้าทูลองตุลิตพระบาท ะ
- 138-0-18 ปลงพระไทยแต่จะให้สำเร็จ
- 138-0-19 แก่พระสรพรพญโพนธัญญาจะเรือชนสัตว์ให้พ้นจากสงสารทุกข์
- 138-0-22 แล้วจงช่วยคุ้มครองป้องกันกำจัดภูติปิศาจมารยาให้พ่ายหนี อย่าให้มารทำช้ยิแก่หมู่มนุษย์
- 138-0-23 แล { ช้าง / ม้า } โภคระมือในขอบันธเสมอณาจักรให้ถึงแก่ภัยพิณศทั้ง โครอาพาธพะยธิทั้งปวงเร่งระงับดับสูญไป
- 138-0-23 ให้เลื่อมใสศรัทธาอ่อนน้อมในพระพุทฺธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆะคุณ
- 138-0-24 อย่าให้มารกระทำประทุษร้ายแก่นิกรประชาราษฎร์มาทญฐูให้มีแต่สิริสวัสดิศุภมงคล
- 138-0-25 อุทิศผลเพิ่มเติมไปให้แก่เทพเจ้าทั้งหลายให้จิวริญทิพสมบัตินิเวศนาถุภุมขุม
- 139-0-18 หวังให้พ้นที่บูชาแก่เทพคุณานุสัประยุแลพระภิกษุสงฆสามเณรทั้งปวงสิ้น
- 139-0-22 แล้วทรงพระอุทฺธิส่วนกุศลให้แก่เทพคุณาแลมนุษย์ปะระยุตทั้งปวงจึงรับกุศลเกิดทุกกล
- 140-0-4 จึงรับสั่งให้ช่างลงรักขัดสีดีแล้ว
- 140-0-10 อนึ่งทรงปฏิญญาความจริงไว้ให้รู้แน่นอน ให้แจ้งแก่พระภิกษุสงฆสามเณรแลสัประยุทั้งปวง
- 140-0-12 ซึ่งเจิญญาพระพุทฺธรูปไว้ที่นี้ครั้งหนึ่งหวังพระหฤทัยจะให้พ้นที่บูชาของเทพคุณาแลพระภิกษุสงฆสามเณรสัประยุทั้งปวง
- 140-0-12 ให้เกิดกุศลในอนุครบุญเขตรไม่ให้เกิดอเสยแรง
- 140-0-14 ทรงพระอุทฺธิส่วนกุศลให้แก่เทพคุณาแลมนุษย์สัประยุทั้งปวง
- 140-0-15 ขอให้ท่านทั้งปวงทุกคนจงเจริญอายุพรณศุขผลประภิกษาทุกประการเทอญ
- 140-0-31 การครั้งก่อนได้ทำด้วยวิธีอื่นให้แล้วในวันเดียว
- 140-0-32 ให้สร้างทำแท่นศิลาไปประดิษัเศแท่นแท่นปูน ๗ ที่นั้น
- 140-0-33 ครั้นจะประดับประดาให้ประประณีตมากไป
- 142-0-5 ให้พระราชนเจ้า...
- 142-0-8 ให้ทรงเมืองก่อกำแพงขึ้นโงหนึ่ง
- 142-0-11 พระพุทฺธสาสนาองได้ถาวรทานหาพรพระวษา โหเจาพระญาพระคลังผู้วาทสมุทฺธระกลาโหม เจาพระญานาโยธา พระญาพาน้ำออกมาคูทิวไชยภุมคังเมือง
- 142-0-13 กอมีราชการมาฝ่ายควันคโหหากลับเข้าไปนครเทพา
- 142-0-27 ให้ตั้งโรงทอทานสี่ประคูเมือง
- 143-0-6 ให้พระราชนเจ้ากรมพระตำรวจเปนพรญาประสิทธิสงครามรามภักดีศรีพิเสฎฐประเนนิคม
- 143-0-9 ให้ทรงเมืองก่อกำแพงขึ้นไว้
- 143-0-14 กอมีราชการมาฝ่ายควันคโหหากลับเข้าไป นครเทพา
- 143-0-28 ให้ตั้งโรงทอทานสี่ประคูเมือง
- 143-0-36 ให้สร้างฎเฑพระนิภาองปัจโยโหตุเศกกุศล
- 143-0-38 เงินทองอย่าให้ใดทำลาย
- 144-0-11 ๑ ช้ ๑ โภคระทำในครั้งนี้ให้ ๑ ช้ ๑ สำรฎพระนิทาน
- 146-0-2 บริเวรพาทันเทศมาทำลายอุณาให้เป็นทาง เณรมิตรสะพานข้ามมหาสมุทรให้เหล่าสัตว์พาทันออกจากที่คุมขัง
- 146-0-5 ซึ่งเป็นดังดวงประทีปแล้วส่องโลกให้สว่างเสมอแล ๑
- 148-0-1 แต่ว่าจะไปให้ถึงฝั่งนั้นยาก
- 148-0-2 ยากที่จะหว่ายข้ามให้ถึงฝั่งได้
- 148-0-2 ได้มีความออนดูแก่หมู่คนจะให้ข้ามถึงฝั่งสำราน
- 148-0-3 จึงแต่งเรือใหญ่ให้หมู่คนลงในเรือ แล้วข้ามขนหมู่คนให้พ้นอันตรายในมหาสมุทรให้ถึงฝั่งสำรานได้
- 148-0-4 แสดงข้อประภุบัติให้สัตว์ทาดม
- 149-0-3 จึงได้ป่าวประกาศแก่หมู่คนเป็นอันมากให้มาที่อยู่คน แล้วให้ทรัพย์แก่หมู่คนเหล่านั้นตามปรารถนา
- 149-0-4 แล้วประธานธรรมเทศนาข้อประภุบัติเป็นอุบายที่จะให้สัตว์นั้นพ้นจากความยากจนนั้น
- 151-0-2 บุรุษนั้นก็แจกจ่ายทรัพย์ให้แก่ผู้นั้นเต็มความปรารถนา ให้สำรธาธิประโยชน์ทุกประการ
- 152-0-1 รักษาขณจักขุมอกแต่กำเนิดแลพิการ ในปะจุบันนี้ให้หายคินสนิทธิเป็นปรกติได้
- 152-0-2 ขอมให้หมอนันรักษาถักกลับคืนได้จักขุเป็นปรกติ
- 152-0-4 ทรงพระมหากรุณาตรัสแสดงธรรมรักษาโรค ในจักขุของสัตว์โลกยให้หายขาดเห็นสว่างในทางดับทุกข์ เหมือนหมอนผู้ฉลาดรู้วิธีรักษาโรคในจักขุให้หายขาด
- 153-0-2 จำพวกชนที่มีความไว้ใจยอมให้รักษาภัยคินเป็นปรกติ จำพวกที่ไม่เชื่อไม่ยอมให้รักษาก็ได้ความทุกข์บ้างถึงอันตรายแก่ชีวิตบ้าง
- 153-0-4 พระองค์เป็นพนักงานจะรักษาให้หายได้ พระธรรมเหมือนยาบำบัดพิศม์แลคัครากให้ขาดสูญไม่กำกริบต่อไปได้
- 153-0-5 เหมือนประขุมชนผู้ยอมให้หมอรักษาแล้ว
- 154-0-1 ให้มีกิริยาเรียบร้อยเชื่องราบสนิท
- 155-0-1 มหามฆคังขึ้นให้เถวธาหน้าฝนตกลงมาขอต้องคามรตุกาล
- 155-0-3 แลรับความร้อนรกรระวนกระวายให้ประขุมชนได้ความเย็นสุขสำรานู
- 155-0-3 มหามฆเป็นเหตุให้ฝนตก
- 156-0-2 ขอมให้รักษา

- 156-0-2 ไม่ชื่อไม่ยอมให้รักษา
- 156-0-3 เทศนาให้ผู้อื่นครุธรรม
- 156-0-4 ยอมให้รักษา
- 157-0-4 หมู่ชนคอยรับส่งให้ไต่ขึ้นรดสะดาว
- 157-0-5 ซึ่งทรงใคร่ศึกษาและประกาศพระพุทธศาสนาให้แก่ประชชนได้ปฏิบัติ
- 158-0-2 ให้กระทำป้อมขึ้นที่ปากน้ำแหลมสิงห์ฝั่งปากตะวันออกป้อมหนึ่ง
- 158-0-3 ให้ซ่อมแซมทำใหม่แล้ว
- 158-0-4 จึงเที่ยวหาที่ไชยภูมิให้สัมควน
- 158-0-4 จึงให้วัดที่ถางเข้าเป็นเมือง
- 158-0-5 ให้จุดพูนเชิงเทียนก่อนเสมาบนหลังเชิงเทียนแล้ว
- 158-0-5 กระทำไว้ให้ถกคิดการสำหรับรักษาพระพุทธศาสนา
- 158-0-16 อย่าให้ฆ่าสัตว์คนหมู่มาก...
- 158-0-16 ให้ข้าพระองค์บังเกิดประสพพบพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์
- 158-0-17 ให้มีจิตระสันดานด้วยยินดีที่จะบำเพ็ญพระบารมี ๓๐ ทศ
- 158-0-18 อย่าได้มีอหวนในโทษญาณยิ่งด้วยปัญญาให้ได้ด้วยเสนากระบิลทิศ คิศแต่จะเรือสัตว์ให้พ้นจากสังขสารทุกข์ ให้ได้สุขคือพระนิพานด้วยแลอานิสงฆวิหารสถานแห่งนี้ทอญฯ
- 159-0-11 แต่ผลให้ทั่วทุกคัวสัตว์
- 159-0-12 ให้ถึงพระนิภาณโคจร วอย
- 160-0-6 ทำหมื่ออย่างให้ปลา
- 160-0-6 ไร่บญ่าให้ชม ไร่กรรมให้ฟัง
- 160-0-7 ให้เสียดูของบุชา
- 160-0-8 ให้คายคืนคยวัน อย่าให้ทันถึงเดือน อย่าให้เกลี้ยงถึงปี
- 160-0-8 อย่าให้ทันพระโปรดได้
- 160-0-11 อย่าให้ฝ่าฝืนหลังคาแควรวาจรูรรัว
- 161-0-17 เกิดโทษให้พ้นคาน
- 166-0-7 ให้ทราบสิ้นระบิลขจร
- 166-0-13 ให้ล้อมสร้างสถาปนา
- 166-0-16 แลขอกให้ด้รง
- 166-0-18 ดอกไม้พลึงให้ปรีชา
- 166-0-18 ทางให้ร่อนดำเนินพลันเป็นที่คณิงเมือง
- 167-0-4 ให้จำลองหล่อพระรูปสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
- 167-0-7 ให้บริบูรณงามยิ่งขึ้นกว่าเก่า
- 168-0-3 มีพระบรมราชโองการให้ประกาศไว้แก่พระสงฆสามเณรแลโคจรทุกปวงที่มาถึงที่นี่ ฤจะอยู่ในที่นี้ให้ทราบว่
- 168-0-8 รักษาที่พระคตหนักนี้ให้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์
- 168-0-9 แลเล่าเรียนในทางบริสุทธิให้สวดก อย่าให้เป็นที่หม่นหมอง
- 168-0-13 แลอย่าให้คนเดกหญิงให้เข้าไปเล่นไปดูเลย
- 168-0-13 ไม่โปรดให้เสด็จขึ้นไป
- 168-0-15 ขอให้ปฏิบัติเหมือนครั้งเสด็จประทับอยู่แต่ก่อนนั้น อย่าให้เสียดูกุลจาวริคเลย
- 169-0-1 ห้ามอย่าให้ผู้หญิงเดกผู้หญิงสาวผู้หญิงแก่ทั้งปวงขึ้นไปบนพระคตหนักนี้เป็นอันขาดทีเดียว
- 169-0-3 ถ้าขึ้นขึ้นไปใครยอมให้ขึ้นไป
- 170-0-1 ห้ามอย่าให้ผู้หญิงเดกผู้หญิงสาวผู้หญิงแก่ทั้งปวงขึ้นไปบนพระคตหนักนี้เป็นอันขาดทีเดียว
- 170-0-3 ถ้าขึ้นขึ้นไปใครยอมให้ขึ้นไป
- 171-0-5 ได้โปรดให้หรือมาปลูกที่วัดนี้เป็นอาสนศาลา
- 174-0-1 ข้าพเจ้าขอปฏิญาณไว้ให้ท่านทั้งปวงอ่านและฟัง
- 174-0-3 ให้เกิดความสังฆเวทแก่ท่านผู้อ่านผู้ฟังบ้าง
- 174-0-6 คัวข้าพเจ้านี้ไม่ให้หื้อเสด็จเคลื่อนด้วยพยายามเลอบขอย่างใดอย่างหนึ่งเลย
- 174-0-10 ให้วัดกไปว่า
- 174-0-14 มาอยู่ในเสนาสนะนี้สูสาหัด { จิตร / ใจ } ให้ดี
- 174-0-15 ขอให้ท่านผู้นั้นทั้งบริวารแลที่น้องญาติลูกหลานมีอายุขี้นนานมีความสุขมาก
- 174-0-16 อย่าให้มีที่อันครยอื่น { ใด / หนึ่ง } เลข ๑
- 174-0-17 ทาให้หื้อสูจออกก็ดี
- 174-0-18 เปนใจให้ลูกสิศเล่นอย่างนั้นวากสาวกัน ไม่ออกก็ดี
- 174-0-20 อย่าให้หื้อองเขียนไว้เลย
- 175-0-2 มีพระราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่ง ให้หลวงเทพรจนเจ้ากรมช่างปั้นชัยปั้นหล่อพระรูป
- 176-0-5 ให้สร้างพระวิหารขึ้นใหม่
- 176-0-8 จึงมีพระบรมราชโองการให้พระมหาสงครามเจ้ากรมทวนทองชาเวปนข้าหลวงขึ้นไปจัดการ
- 176-0-9 ให้พระยาพิศณุโลกาธิบดี รับขึ้นไปทำการสมโภช
- 176-0-10 แลให้เจ้าพนักงานจัดคันไม้ทองคันหนึ่ง
- 176-0-16 ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลนี้ให้แก่พศตามนุษ
- 178-0-5 ให้เป็นการฉลองพระเดชพระคุณตามสมควรแก่กาลสมัย
- 178-0-6 โปรดให้สร้างบุษบกยอดปรางขึ้นที่ตรงนำพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม ได้โปรดให้หล่อพระพุทธรูป

- 178-0-8 จึ่งโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน จัดการทำนุยกบแลพระพุทธรูปนั้นให้แล้วเสร็จทันกำหนด
- 179-0-10 จึ่งให้พระกริ่งไกรกระบวนยุทธปลัดเมืองฉะเชิงชวาพามา ณ กรุงเทพฯ
- 179-0-13 แล้วทรงพระกรุณาโปรดให้เจ้าพนักงานเชิญไปทาบไว้ ณ หอเสฐียรธรรมปริศกับด้วยพระกริ่งทองคำองค์น้อย
- 179-0-16 พอนี้ให้แล้วกลาดถึง สองครั้ง
- 179-0-17 ให้เจ้าพนักงานหล่อพระพุทธรูปนั่งสมาธิเพชร
- 179-0-18 แลให้หล่อด้วยเงินได้บริสุทธิเป็นคู่กันอีกองค์หนึ่ง
- 179-0-22 จอผู้มึทรมิตรหาได้สร้างพระอารามประสงค์จะเกาะถวายให้เป็นอาวาสแก่พระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกะนิกายนั้นมากขึ้นหลายพระอาราม
- 179-0-24 จึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้ช่างหล่อพระพุทธรูปพิมพ์เดียวกันกับพระพุทธรูปทองเงิน
- 179-0-28 จึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้ช่างทำหล่อทองคำพระพุทธรูปทั้ง ๑๘ พระองค์เสร็จบริบูรณ์แล้ว
- 179-0-31 จึ่งโปรดให้เชิญพระพุทธรูปนรินคราช ขึ้นมาพร้อมด้วยพระพุทธรูปถมสุวรรณโรมาศ
- 179-0-34 ให้เป็นที่ประพาศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินคงบริบูรณ์ตามเดิม
- 180-0-7 ให้จากุการที่ได้ทรงสถาปนา
- 180-0-7 เพื่อให้ชนภายหลังได้ทราบความแล้ว
- 180-0-9 ฤาจะเรียกให้สิ่งตามพระนามว่า
- 180-0-14 ให้ผู้ศระดมดินเพิ่มเติม ให้ทุกแลเรียบร้อยกว้างขวางกว่าแต่ก่อน แล้วให้สร้างปราสาทลงในกลางสระที่ปลายพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ปราสาทเดิม
- 180-0-15 แลให้สร้างพระที่นั่งอีกองค์หนึ่ง
- 180-0-16 แล้วทรงพระราชศรัทธาสร้างพระอารามขึ้นไว้ทรงพระราชอุทิศให้เปนจตุรทิศสังฆิกาวาส
- 180-0-17 แลพระอารามนี้ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานจ้างเหมาช่างชาวประเทศวันตก กะวางแผนที่แบบอย่าง
- 180-0-17 ซึ่งทรงพระราชดำริให้สร้าง
- 180-0-18 แลเพื่อจะให้อาณาประชาราษฎรทั้งปวงชมเล่นเปนของประหลาด
- 180-0-22 แลโปรดเกล้าฯ ให้ช่างหล่อพระพุทธรูปคันธารราษฎร์
- 180-0-23 เพื่อให้ราษฎรชาวนาจะได้บูชานมัสการ ตั้งสัตยธิษฐานขอฝนในคืนฤดูทำนา
- 181-0-8 แล้วให้สำเร็จประโยชน์ความสุขในปรโลก เทอญ
- 181-0-12 ให้เชิญมาประดิษฐานไว้
- 181-0-13 เพื่อให้เป็นที่มาหาชนกระทำสักการบูชา
- 183-0-3 ให้มีพระพุทธรูปลักษณะเหมือนพระพุทธรูปจีนราช ณ เมืองพระพิษณุโลก
- 183-0-10 แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีกรมมหรสพมโหษ
- 183-0-16 ให้ช่างเททองต่อไป
- 183-0-21 ให้ต้องตามตำนานในกาลก่อนกล่าวไว้ว่า
- 183-0-27 จงรลึงถึงคุณพระรัตน ไครอันเปนเหตุให้เกิดความนัมยุทธิกิริยา
- 186-0-1 แลโปรดให้หล่อรูปพระอรหันต์มหาสาวก
- 186-0-3 แลโปรดให้เจ้าพนักงานแบ่งสร้างพระคัมภีร์ไครยปิฎก
- 186-0-10 เพื่อให้มหาชนบูชาอธิษฐานตามประสงค์
- 186-0-11 ให้สถิตยสถานดำรงอยู่สืบกาลนาน
- 186-0-11 นิมนต์ให้ขึ้นอยู่ที่กระฎี่
- 186-0-19 ให้สมบูรณขึ้นใหม่
- 186-0-21 แล้วแลให้จากุไว้
- 186-0-21 ขอให้ได้สรรพสมบัติความบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมสรรพทุกสิ่ง
- 186-0-22 อุดหนุนให้ได้ช่องโอกาส
- 186-0-22 ซึ่งเปนเหตุจะให้มั่นช้อยู่ในสังสารทุกข์
- 186-0-22 ถึงจะมีบ้างก็ให้ปล้นอันครหานหา โดยเราเทอญ
- 187-0-5 ให้ทราบทั่วกันว่า
- 187-0-8 จึ่งได้คิดให้ถมดิน
- 187-0-9 ให้พินน้ำตามรุตที่เกาะประมาณว่าเปนอย่างมาก ให้เจ้าพนักงานจ้างเหมาช่างชาวประเทศวันตก
- 187-0-12 เพื่อให้อาณาประชาราษฎรทั้งปวงชมเล่นเปนของแปลกยังไม่เคยมีในพระอารามอื่นแลเปนของมั่นคงถาวร
- 188-0-3 โปรดเกล้าให้กรมสมเด็จพระปรมาธิบดีขึ้นในสทงตรวจดูปางพระพุทธรูปต่างๆ แล้วให้เจ้าพนักงานช่างหล่อฯ ขึ้นไว้ด้วยทองเหลืองทั้ง ๓๑ ปาง
- 188-0-7 จึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้ทำหล่อทองพระทั้ง ๓๑ องค์นี้แล้วให้จากุที่ถานว่า
- 188-0-14 จึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างหอราชกรมานุสร
- 188-0-31 จึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดให้ช่างหล่อพระพุทธรูปสองปาง
- 189-0-11 ด้วยมีพระราชประสงค์จะให้เปนพระอารามสำหรับพระราชวัง
- 190-0-6 เพื่อให้ราษฎรได้อินในที่ไกล
- 190-0-7 ถ้ามีคนพอได้ ๓ ใบ ก็ให้ตีทั้ง ๓ ใบ
- 190-0-8 ผู้ที่จะตีระฆัง ให้ฟังกำหนดว่า
- 190-0-8 ให้ชักระฆังเดือนเสยคราวันหนึ่ง
- 190-0-9 แล้วจึ่งให้ชักระฆังเป็นระยะๆ
- 190-0-10 ให้ได้ ๓ คราว
- 190-0-11 ในเวลาค่ำให้ชักระฆังเดือนคราวันหนึ่ง
- 190-0-12 ถ้าจะชักระฆังในเวลาพระอาทิตย์ตกให้ชักระฆัง ๓ คราวทั้ง ๒ เวลา
- 190-0-14 ให้ชักระฆังเดือนล่วงคราวันหนึ่ง
- 190-0-15 ให้เค็มชักระฆังเมื่อเทศกบอีกคราวันหนึ่ง

- 190-0-16 ถ้ามีคนพอให้ชั่งทั้ง ๓ ใบได้กัน
- 190-0-16 ให้สลบกันไป
- 190-0-17 แลให้ชำระมั่งอยู่นานๆ กว่าวันปรกติสักหน่อยหนึ่ง

『石碑文集第 6 卷第 2 号』

- 191-0-3 คำรัสสั่งให้ประกาศ
- 191-0-3 แก่ผู้มาซึ่งพระอารามนี้ให้ทราบทั่วกันว่า
- 191-0-9 คำรัสสั่งให้ประกาศนี้
- 191-0-10 ทรงพระราชดำริให้ปฏิบัติตั้งขรณ์พระเจดีย์ทั้งสองนี้
- 191-0-12 แลไม่ให้มีเครื่อง { เพชร / พลอย } { ทอง / เงิน } ของมีราคา
- 191-0-15 แลจะให้พูดเท็จให้ปนบาปทำมา
- 191-0-16 จงช่วยกันระวังรักษาไว้ให้ถาวรอยู่สิ้นกาลนาน
- 191-0-20 เพื่อให้ถึงแก่เจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์
- 191-0-24 ขอให้สำเร็จพระพุทธรูปมโหฬาร
- 191-0-26 ขอให้ได้สรรพสมบัติ
- 191-0-27 บันคาที่จะได้เป็นอุปการุณีสไยชอุณหุนให้ให้ช่องโอกาส
- 191-0-28 ซึ่งเปนเหตุจะให้ขึ้นชื่ออยู่ในสงสารทุกข
- 191-0-29 ถึงจะมีบ้างก็ให้พลนอันครธานหายเทอญ
- 192-0-9 ให้สร้างพระสถูปเจดีย์ขึ้นไว้
- 192-0-11 เพื่อให้เปนประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งหลายต่อไปภายหน้า
- 192-0-14 ท่านจึงให้ไว้เป็นทานดังนี้ ควรที่ท่านทั้งหลายจะเล่าจะเรียนให้เจ้าไว้
- 192-0-19 จะดัดให้แทนเป็นสองส่วนตกาคโต
- 192-0-20 ประกาศให้ไว้เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๘ จุลศักราช ๑๒๒๑ ปีฉลูสัปตศก
- 193-0-4 แลทำบุญให้ทานของชาวบ้านอยู่ใกล้เคียงที่นี้ช้านาน
- 193-0-5 จึงให้ไต่บ้านเรือนที่อยู่ในที่นี้เสียสิ้น
- 193-0-7 ซึ่งเคยเปนลิตศึกษาประพฤติกการทำบุญให้ทาน
- 193-0-7 จะทำบุญให้ทานก็ยกไป
- 193-0-8 เดิมเปนครูอาจารย์คนลัทธิชำระข้อปฏิบัติต่างๆ ให้เปนเยี่ยงอย่างในคณะพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย
- 193-0-9 แลจะให้สมประสงค์ท่านทั้งหลายซพหญิงทั้งปวง ถึงชอบใจดังว่าแล้วนั้นด้วย
- 193-0-10 เปนที่นับศการทำบุญให้ทานของท่านทศกัณฑ์ผู้ศรัทธากล้ายกับอารามวิหาร
- 193-0-13 เห็นว่าจะเปนทำให้เสียประโยชน์แผ่นดินไป จึงได้สั่งให้กรมพระนครบาลวัดที่นี้กะลงเปนตรงละวาแล้ว
- 193-0-15 ได้มอบเงินให้กรมพระนครบาลรับไปจัดซื้อที่อื่นที่ต้องการในราชการแผ่นดิน
- 193-0-16 ได้รู้เห็นตรวจตราให้จ่ายเงินจัดซื้อที่อื่น
- 193-0-17 ขอมยกที่นี้ให้เปนส่วนเพื่อกุศลแก่บุตรภรรยาญาติพี่น้อง
- 193-0-19 ให้เปนส่วนตัดขาดจากพระราชอาณาเขต
- 193-0-21 ขอยกให้เปนที่อยู่ต่อาศรประพฤดิพรหมจรรย์
- 193-0-24 ไม่ยอมให้เปนพระสงฆ์สามเณรพวกอื่นที่มีใช้ศิสานุศิสศึกษาสืบไป
- 193-0-30 ก็ขอให้ซื้อที่อื่นเท่าที่นี้ฤาใหญ่กว่านี้ด้วย
- 193-0-32 ก็สั่งสร้างให้ไว้ให้เหมือนกัน
- 193-0-32 ถ้าจะไปรดให้เปนวัดที่อยู่พระสงฆ์พวกอื่นเหล่าอื่นก็เหมือนกัน
- 193-0-33 ขอรับประทานให้ซื้อที่ไว้สร้างวัดใช้ก่อน
- 193-0-33 จึงจะเปลี่ยนให้พระสงฆ์พวกอื่นหมู่อื่นอยู่ได้
- 193-0-35 แลได้ฝากวัดราชประดิษฐ์นี้ไว้แต่เทพยดาให้รักษาอยู่แล้ว
- 193-0-45 แลทำบุญให้ทานของชาวบ้านอยู่ใกล้เคียงที่นี้ช้านาน
- 193-0-47 จึงให้ไต่บ้านเรือนที่อยู่ในที่นี้เสียสิ้น
- 193-0-48 ซึ่งเคยเปนลิตศึกษาประพฤติกการทำบุญให้ทาน
- 193-0-48 จะทำบุญให้ทานก็ยกไป
- 193-0-50 แลจะให้สมประสงค์ท่านทั้งหลายซพหญิงทั้งปวง ถึงชอบใจดังว่าแล้วนั้นด้วย
- 193-0-54 เห็นว่าจะเปนทำให้เสียประโยชน์แผ่นดินไป จึงได้สั่งให้กรมพระนครบาลวัดที่นี้กะลงเปนตรงละวาแล้วแต่ตราคาตรงละบา
- 193-0-56 ได้มอบเงินให้กรมพระนครบาลรับไปจัดซื้อที่อื่นที่ต้องการในราชการแผ่นดิน
- 193-0-57 ได้รู้เห็นตรวจตราให้จ่ายเงินจัดซื้อที่อื่น
- 193-0-58 ขอมยกที่นี้ให้เปนส่วนเพื่อกุศลแก่บุตรภรรยาญาติพี่น้อง
- 193-0-60 มีเสลลามีมิตรบิภักดิ์ไว้ในทิศทั้งแปดนี้ให้เปนส่วนตัดขาดจากพระราชอาณาเขตเปนแขวงวิศศรียกว่าวิสุคามสิมา
- 193-0-62 ขอยกให้เปนที่อยู่ต่อาศรประพฤดิพรหมจรรย์
- 193-0-65 ขอมให้อยู่แต่ท่านผู้ที่คนทั้งปวงรู้พร้อมกัน
- 193-0-65 ไม่ยอมให้พระสงฆ์สามเณรพวกอื่นที่มีใช้ศิสานุศิสศึกษาสืบไป
- 193-0-71 เพื่อให้เปนนิมิตมหาพุทธสิมา
- 193-0-72 เพื่อให้เปนสิ่งกตที่สวดสมมติในท่ามกลางรวม ๑๐ คันนี้เป็นของพระสงฆ์ในคณะธรรมยุติกนิกายประดับพระอารามนี้ด้วย
- 193-0-73 เพื่อให้เปนนิมิตในทิศทั้งแปดเป็นสำคัญที่พระสงฆ์อันสวดมุทสิมาในท่ามกลางด้วย
- 202-2-3 ลดข้ออนรวมให้ผิด ชื่อเก่า
- 202-2-19 ชุมนุกกษุบุตรพสัยย์ให้หมด

- 204-0-6 พระองค์รับแล้วทรงอธิฐานให้ฝนบารเดียว
- 204-0-6 ลงมาอาราธนาให้แสดงธรรม
- 204-0-7 ที่บ่อน้ำให้ละพศราย
- 204-0-8 ให้เสนาอภัย, คนธรรพ, กุมภัณฑ์, นาค, รักษาอรบ
- 204-0-9 ท้าวเวสสุวรรณหาราชกรบาทูลให้พระองค์สอนภิกษุเรียนตามคำท้าวเวสสุวรรณกรบาทูล พระองค์ทรงเทศนาสั่งสอนสัตว์ให้ปฏิบัติตามพระพุทธศาสนา
- 205-0-6 แล้วทูลมีการคิดจะให้ภิกษุพุทธบรรพชัชแปรปรวมด้วยโลกะโทษะ จึงสิงในกามมนุษย์ให้คำแลเมียดเมียน
- 205-0-7 ทูลมีการจึงคนจิตรมนุษย์ทั้งหลายให้อวลาสิกการแก่พระสงฆ์
- 205-0-7 ไม่ให้เกิดความแปรปรวนจิตระแก่พุทธสาวกได้
- 205-0-8 ทูลมีการให้ทารกเอาท่อนตรงขวางงูกลีสะพระวีรุระแดก
- 207-0-5 พระองค์ที่ขอเทศนาสอนสัตว์ในทิศต่างๆ ให้ได้มรรคผล
- 207-0-7 พระองค์ก็ให้พระภิกษุไปรื้อคานที่มุงเรือน
- 207-0-8 ให้โชติบาลฟังเนื่องๆ
- 208-0-11 พระองค์ใช้ให้นุรักษ์เฝ้าสวนไปบอกข้าทูลกูรผู้เฝ้าต่างพระมารดา
- 208-0-15 แล้วพระพุทธวิปัสสนาญาณให้ภิกษุเสนาหกหมื่นแปดพันนั้น ไปที่ขอเทศนาสั่งสอนสัตว์โลกในทิศต่างๆ กำหนดหกปี
- 209-0-2 พระเจ้าพันธุมาธราชทรงอนุญาตให้ประภักดิ์แต่เจ็ดวัน
- 210-0-5 แลให้พระอภิกษุทำปฏิหาร
- 210-0-5 แล้วพระองค์ให้พระอภิกษุกล่าวคาถามีเสียงอันดังตลอดหมื่นโลกธาตุ
- 210-0-7 แลให้ปิดคลังค้ำสาฎกราคามากออกมาถวายแก่พระพุทธสิขิกับทั้งบริวาร
- 211-0-4 ให้นุรักษ์เฝ้าสวนไปบอกโสณ, อุตร, กุมารผู้เฝ้าต่างพระมารดาเฝ้า
- 211-0-7 ให้เจริญสัมมาวิคก ให้มละอโยนิโสมนสิการ ให้เจริญโยนิโสมนสิการ
- 213-0-4 สังฆานุรักษ์นั้นห้ามมิให้มุ่ง
- 214-0-4 ท่านก็สงบารดีให้
- 214-0-6 ห้ามมิให้ไปบิณฑบาตรในเช้าวันนั้นคอยอยู่ที่ควรร
- 214-0-7 ทายกมาห้ามวันหลังมิให้บิณฑบาตรก็ควรรับแล ๆ ห้ามมิให้รับสังฆภัตติกรกักรต่างๆ ะ
- 216-0-3 ถันในภาชนะอันใดก็ให้ถันในภาชนะนั้น
- 216-0-5 มีผู้เอามาเติมให้ก็ควรรับถันไปกว่าจะสารเพร
- 217-0-2 ห้ามมิให้เอาภาชนะอันมารองจันๆ ะ
- 220-0-4 ให้ผู้อื่นกวาดแ้วก็ควรๆ
- 220-0-5 ให้ปราบพื้นเอาพรายเกลี่ยล้อมทั่วก็ควรๆ
- 221-0-4 แต่อ่าให้มีความยินดีในศาสนาสิ้นกิจแล้วกลับไป
- 222-0-5 ให้ตั้งเมตตจิตระหามมิให้ถันมัจฉกับปิ่นมสนน้ำอ้อยปนต้นๆ
- 224-0-2 พึงจงกรมให้ด้วยหมื่น
- 225-1-18 ให้สวดคงงามบริบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน
- 225-1-22 ขอให้ทรงช่วยให้ได้สร้างอารามสักอารามหนึ่ง
- 225-1-23 แลจะได้ป็นปัจจัยที่จะให้อุปบัติพบปะกันสืบไปเบื้องหน้า
- 225-1-26 การปฏิสังขรณ์ของซารุดปรักหักพังให้ถาวรขึ้นป็นพระราชกุศลมีผลยิ่งใหญ่
- 225-1-28 ให้ได้ป็นที่ทรงชื่นชมยินดี
- 225-1-30 ให้ทราบพระราชประสงค์แต่ในเวลานั้น
- 225-1-33 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรภู่จงวางกรมพระแสงเป็นต้นป็นแม่กองนายช่างทำการปฏิสังขรณ์พระอารามวัดปากอ่าวนี้
- 225-2-3 แลโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามพระอารามนี้ว่า "วัดปรมัยยิกาวาส"
- 225-2-6 แลโปรดเกล้าฯ ให้นำช่างเรือพระอุโบสถถ่านันเสย
- 225-2-7 ให้ช่างยกรากพระอุโบสถออกไป
- 225-2-13 โปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงษ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐกรการ แกัดแปลงเพิ่มเติมให้งามกว่าแต่ตรงแล้ว
- 225-2-14 แกัดแปลงเพิ่มเติมให้งามกว่าแต่ตรงแล้ว
- 225-2-16 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์
- 225-2-18 โปรดให้หรือสร้างใหม่
- 225-2-22 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างศาลาการเปรียญขึ้นใหม่
- 225-2-31 ทรงพระราชดำริห์จะให้ป็นประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรฝ่ายรามัญ
- 225-2-32 จึงทูลเชิญแนะนำให้พระเจ้าบรมมัยยิกาทะอ กรมสมเดจพระสุคริณราชประยูร ทรงสร้างพระ ไครยปิฎกอักษรรามัญ
- 225-2-33 จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระประพัตนทรวงษ์เธอกรมหมื่นนฤบาลมุขมาตย์ ซึ่งได้บังคับการในกรมราชบัณฑิต เป็นผู้จัดการจ้างช่างงานพระคัมภีร์
- 225-2-37 จึงโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าชายนพระเจ้าราชวรวงษ์เธอ กรมหมื่นภูมินทรภักดี ต่อหีบด้วยไม้สักบรรจุพระคัมภีร์
- 225-2-40 แลโปรดให้หม่อมเจ้าชยรังษีสำหรับเก็บพระคัมภีร์คู่นี้
- 225-3-8 แลจะขยขยพิทศสมา วัดปรมัยยิกาวาส ให้กว้างออกไปกว่าแต่ก่อน
- 225-3-10 มอบถวายให้ทรงจัดการมหรกรรมที่จะฉลองทั้งปวงทั่วไป จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเดจพระบรมวงษ์เธอเจ้าฟ้าพหามาตกรมพระบารบปรีภักทรงกระการทั้งปวงในการฉลองนั้นทุกอย่าง
- 225-3-11 ให้สมเดจพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าจตุรนครีกรมหลวงจักรพรรดิพงษ์ เสด็จขึ้นมาตรวจการ
- 225-3-13 แลให้ซ่อมแซมแก้ไขการเล็กน้อยให้ป็นอันแล้วเสร็จบริบูรณ์สิ้นเชิง
- 225-3-14 จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเดจพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมหลวงภาณุพันธุวงษ์วรเดช ทรงจัดตั้งของเครื่องไทยธรรมที่จะถวายพระสงฆ์
- 225-3-18 ให้ซ่อมจนลกรเสร็จ

- 225-3-21 ให้หม่อมเจ้าชายในพระเจ้าราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นภูมินทรภักดี เป็นผู้กำกับกรมซ่อมแซมเสาชิงช้า
- 225-3-23 โปรดให้ปฏิสังขรณ์กุศลสถาน
- 225-3-25 โปรดเกล้าฯ ให้แปลงเป็นหอไตร
- 225-3-26 ต่อมุขขึ้นบนออกไปอีกสองด้าน ให้เป็นจัตุรมุข
- 225-4-2 เพื่อให้หม่อมราชวงศ์ปวงมัทธการบูรณาแลอนุโมทนา
- 225-4-3 เป็นที่เพิ่มพูนพระกุศลให้เจริญด้วยโยกย้ายขึ้นอีกส่วนหนึ่ง
- 225-4-8 ครั้นเวลาบ่ายโปรดเกล้าฯ ให้มีมนต์พระสงฆ์ราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ๓๕ รูป
- 225-4-9 เลวคำโปรดให้พระสงฆ์ราชาคณะประชุมพร้อมกัน ทำสังฆกรรมผูกพันธสีมาใหม่
- 225-4-13 โปรดเกล้าฯ ให้มีมนต์พระสงฆ์ราชาคณะถานานุกรมเปรียญ ๘๐ รูป
- 225-4-18 และโปรดเกล้าฯ ให้มีการโหราศร โขน หุ่น จีว ละครม มอญรำ
- 225-4-21 โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดการตั้งบายศรี แก้ว ทอง เงิน
- 225-4-28 ให้จากเรื่องความที่ได้ทรงสร้างพระอารามนี้ ลงไว้ในเสาศิลาเป็นอักษรสยามเสาศิลาหนึ่ง ให้พระสุนทรราชารักษ์แปรเป็นอักษรรามัญเสาศิลาหนึ่ง
- 225-4-29 เพื่อให้เนกนิกรมหาชนได้อ่อนนุโมทนาในส่วนพระกุศลลาภ
- 225-4-31 ขอเป็นปึงใจให้สืบบุญโลกุศลวิมุตติธรรม คืบค้นเหตุแห่งกองทุกข์ทั้งปวงให้สูญสิ้น
- 225-4-33 ขอให้ได้ประสมพบกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้คิดเนื่องประพันธ์ในพระวรวงศ์ปุโรหิตดินสันท
- 225-4-34 ให้ได้ทรงประพาศอด็จริยาที่คานาคฤหาสน์ อนุญาติแก่กันแก่กัน
- 225-4-35 แลให้ได้ประสมกับกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจ้าคุณศรีกรมหลวงจักรพรรดิพงษ์
- 226-0-8 วันครบจ่ายเงินให้ ทุกถ้วนจำนวนวัน ๖๕
- 230-0-24 มีศรัทธาปูนปั้น สิ่งให้
- 232-0-12 ของงป่นผลให้สำเร็จสุขสมบัตินี้แก่พระเจ้าลูกเธอ นั้น เทอญฯ
- 233-0-7 กระนั้นรัฐซึ่งหวังจะให้สงบความตาย
- 234-0-1 โปรดเกล้าฯ ให้เชิญเชษฐภคินีท่านหนึ่ง ไปไว้วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามกรุงเทพ
- 235-0-8 แต่ถูกจับตัวได้และถูกฆ่าตายเพราะไม่ยอมมอบหมายการปกครองบ้านเมืองให้
- 235-0-9 จึงมีพระบรมราชโองการให้ยกกองทัพไปปราบจนได้ชัยชนะ
- 235-0-11 และให้สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์แห่งความกล้าหาญ
- 236-0-1 จะได้นำสัตว์ให้ข้ามวิญญูสงสาร ให้ถึงอมตมหานิพพาน
- 238-0-7 ให้กษัตริย์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระที่นั่งอันเป็นท้องพระโรงไว้แต่ก่อนนั้น
- 239-0-1 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาบวรราช (ปิ่น สุโข) เป็นผู้อำนวยการ พระยาประจักษ์ศิลปาคม (ไอ อมาตย์กุล) เป็นผู้ช่วยทำโดยฝีมือช่างชาวอิตาลี
- 241-0-21 สิ่งของเหล่านี้ทำให้เห็นได้ว่าเป็นโศภนธรรม ๖ ๕
- 243-2-3 แลโปรดให้สร้างพระมหาธาตุรูปปรางค์ใหญ่องค์หนึ่ง
- 244-0-13 ทรงอธิษฐานพระพรราชไทย ในทางที่จะทำบุญบำรุงพระราชอาณาจักรให้สถิตย์สถาพร แลให้เกิดความสามัคคีสโมสรเจริญสุขสำราญทั่วไปในอนกนิกรประชาชาติเป็นเมืองน่าแห่งพระราชธรรมา
- 244-0-15 โดยปฏิบัติพระองค์ทรงนำหน้าข้ากษัตริย์ประชาชนให้ดำเนินตาม
- 244-0-16 พระองค์ทรงทำให้ความสุขสำราญแห่งปวงราษฎร์สำเร็จได้
- 244-0-30 ให้ปรากฏสืบชั่วกาลปาวสาน
- 245-0-4 สมที่มากปราศให้, สุขล้ำค่าแดลง.
- 245-0-16 หากให้อ่อนดู
- 246-0-2 อาภรณ์วิชัยธรรมเครื่องฝึกสอนคนทุกชั้นให้เรียบร้อยด้วย { ภาษา/ วาจา/ จิตร }
- 246-0-5 เป็นวิธีสำหรับบวชกุลบุตรให้เป็นสามเณรมานกาลทุกวันนี้
- 246-0-10 ทำความเหน็ดเหนื่อยให้ชื้อตรง
- 246-0-30 คิดให้สัจธรรมที่พ้นทุกข์ด้วย
- 247-0-2 คือศรีสทนต์มีให้ประพฤติกวามชั่วอย่าง ๑
- 247-0-3 ให้ประพฤติกวามดีอย่าง ๑ ๖ ข้อที่ห้ามมีให้ประพฤติกวามชั่วนั้น คือเว้นจากเวร ๕ ประการ มีฉาชีพ อุกุศลกรรมบถ ๑๐
- 247-0-4 แลให้เว้นจากเหตุแห่งความเสื่อม โภคทรัพย์ ๖ ประการ
- 247-0-6 แลศรีสทนต์ให้เว้นจากการคบมิตรที่เป็นเหมือนศัตรู ๔ จำพวก
- 247-0-8 แลศรีสทนต์ให้เว้นจากบาปกรรม ๑๖ ประการ
- 247-0-11 ข้อที่ห้ามประพฤติกวามดีนั้น
- 247-0-12 คือให้ประพฤติกวามดีที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองแลผู้อื่น ๖
- 247-0-13 คือศรีสทนต์ให้คบแต่มิตรที่ประพฤติกวามดี ๔ จำพวก
- 247-0-14 มิตรที่เป็นผู้บอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้,
- 247-0-14 แลศรีสทนต์ให้ตั้งอยู่ในสัมปทาคุณ ๔ ประการ
- 247-0-16 แลศรีสทนต์ให้ดำรงในสัมปติธรรม ๑๖ ประการ
- 247-0-18 แลศรีสทนต์ให้ทำตนให้บริบูรณ์ด้วยอริยทรัพย์ ๑๖ ประการ
- 247-0-22 คือศรีสทนต์ให้ชนนั้นๆ อนุเคราะห์กันแก่กัน
- 247-0-23 คือห้ามมิให้ประพฤติกวามชั่ว, ให้ประพฤติกวามดี, ให้ศึกษาศิลปศาสตร์
- 247-0-24 มอบทรัพย์สมบัติให้ในสมัยที่สมควร
- 247-0-25 ทำกิจของท่านให้สำเร็จตามท่านประสงค์
- 247-0-26 ดำรงวงษ์สกุลไว้มิให้เสื่อม
- 247-0-27 แนะนำศิษย์ให้ดี, ให้ศิษย์เรียนให้ดี,
- 247-0-28 บอกลิขิตศาสตร์ทั้งปวงให้แก่ศิษย์, เมื่อศิษย์คนไหนหมั่นขยันให้เป็นคนปรากฏชื่อเสียงในมิตร

- 247-0-29 ทำที่พึ่งแก่ศิษย์ในทิสานุกิต โดขอธินบวาศิษย์ที่อาจาริยให้ศึกษาในวิทธชากรแล้ว
- 247-0-33 ด้วยความสะละให้ซึ่งความเปนใหญ่ในเข้าเรียน, ด้วยความให้เครื่องประดับกายคามมี
- 247-0-35 รักษาทรัพย์ของสามีมิให้ปนอันตราช
- 247-0-36 คือด้วยการให้ปันสิ่งของ
- 247-0-38 คือเมื่อประมาทแล้วรักษามีให้ปนอันตราช, รักษาทรัพย์สมบัติมิให้ปนอันตราช,
- 247-0-40 คือจัดการงานให้ทำตามกำลัง, ให้ภัคดาหารบริโลกแล่นาหนองจางวัลแก่ข้าที่ขึ้น
- 247-0-41 ปล่อยให้อุคพุกโนสมย์
- 247-0-42 ถือเอาแต่ของที่เข้าให้, ทำการงานให้ดีขึ้น,
- 247-0-43 นำเกียรติคุณของเจ้าให้แพร่หลายไปในที่นั้นๆ
- 247-0-44 ด้วยความเป็นผู้มีประคูป้านไม่ปิดห้ามมิให้สมณเข้าไป, ด้วยความให้ปัจจัยซึ่งเปนเครื่องอาศรายเลี้ยงชีพ
- 247-0-46 คือห้ามมิให้ประพฤติความชั่ว, ให้ประพฤติแต่ความดี
- 247-0-46 ให้ได้อันสิ่งที่ยังไม่เคยได้อัน,
- 247-0-47 ทำสิ่งที่ดีอันแล้วแต่ยังไม่พองแต่ให้พองแต่
- 248-0-3 สาธุชนจะพึงบำเพ็ญให้ { เกิด / มิ } ขึ้นได้ด้วยกาวานอันใด
- 248-0-8 มิให้คิดขึ้นครอบงำจักรสันคานได้ ดังบุทกลปิดทันทันน้ำไว้มิให้ไหลไปได้ถัน
- 248-0-9 ที่ให้สำเร็จเป็นสมถะกาวานนี้มีมากหลายอย่าง
- 248-0-10 ให้พิจารณาที่ทั้งห้าฐานเนื่องๆ ทุกวัน คือพิจารณาให้เห็นว่าตัวและสัตว์อื่น
- 248-0-13 หนึ่งในพิจารณาให้เห็นว่า
- 248-0-15 หนึ่งในพิจารณาให้เห็นว่า
- 248-0-16 ข้อซึ่งให้พิจารณาในที่ทั้งห้าฐานดังว่ามานี้
- 248-0-18 ให้ { เกิด / มิ } ขึ้นในจักรได้
- 248-0-19 ต้องทำให้บริบูรณ์ในศีลแลสมาธิเสียก่อน
- 248-0-36 ผู้ที่ได้บันลุมรรคผลทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานได้ในชาตินี้
- 248-0-38 ถ้าไม่ได้บันลุมรรคผลมาให้แจ้งซึ่งพระนิพพานได้ในชาตินี้
- 249-0-3 อยากจะให้คนผู้ที่เป็นที่รักของตนได้ความสุขอย่างเดียวกันนั้น
- 249-0-9 เพราะความชั่วที่ตนประพฤติลงนั้นยัง มิให้ผล
- 249-0-10 ความดีของคนที่ได้ประพฤติมาแล้วแต่กาลก่อนยังให้ผลอยู่ ฤเฉพาะมาประจวบให้ผลขึ้นในเวลาอัน ถ้าความชั่วที่ประพฤติลงนั้นให้ผลในขณะนั้นแล้ว
- 249-0-13 ในกาลก่อนยังให้ผลอยู่ ฤเฉพาะมาประจวบให้ผลขึ้นในขณะนั้น
- 249-0-14 ความประพฤติชั่วนั้นให้ผล
- 249-0-15 ความดีนั้นยังมิให้ผลเพียงใด
- 249-0-16 เมื่อใดความประพฤติดีนั้นให้ผล
- 249-0-20 ก็พึงประพฤติคนให้ปนคนอันคนประพฤติดี เทอญ
- 250-0-9 ถ้าได้สอนให้ละเว้นความประพฤติชั่วด้วยกายวาจาใจเสีย
- 250-0-10 ให้ห่างไกล
- 250-0-12 บานนั้นเปนเหตุให้เดือดร้อนด้วย
- 250-0-13 จึงแสดงกายวาจาให้ปรากฏ
- 250-0-18 ครั้นบานนั้นให้ผลปนทุกข์โทมนัสเกิดขึ้นแล้ว
- 251-0-10 ผู้ที่เป็นมณนุชคาร จะเรียนให้รู้วิธยาเปนที่พึ่งแก่คนไว้ ควรจะเรียนให้รู้หนังสือเลขในภาษาของคนก่อน
- 251-0-15 พึงจะบาปเสียบำเพ็ญบุญให้บริบูรณ์ขึ้น
- 251-0-18 พึงพิจารณาให้เห็นตามจริงว่า
- 251-0-22 ข้อนี้ปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์
- 251-0-24 พึงเพียรเรียนให้รู้วิธยาอย่างหยาบอย่างละเอียดตามสติกำลังของคนๆด้วยกันทุกคนๆเทอญ
- 252-0-7 เราต้องชำระสันดานของเราให้สะอาด
- 252-0-8 จากเครื่องโสโครกที่จะทำสันดานให้เศร้าหมอง
- 252-0-10 ทำใจให้เป็นสุขไม่ได้
- 252-0-14 ด้วยการให้สิ่งของแก่แม่แก่ผู้อื่น
- 252-0-15 ประพฤติการวาจาให้เรียบร้อย อบรมความดีให้เกิดในใจ
- 252-0-16 ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤติความดี
- 252-0-17 สั่งสอนผู้อื่นให้ตั้งอยู่ในธรรมของนักราช
- 252-0-18 ทำความเหนงของตัวให้ดำเนิรในทางที่ถูก ความชำระสันดานให้สะอาดจากเครื่องโสโครกที่ทำสันดานให้เศร้าหมองนี้และ
- 252-0-21 เพื่อจะชำระสันดานให้สะอาด
- 253-0-2 แลมีผู้บันดานให้ดีขึ้นได้จริง
- 253-0-6 ดังคำที่ผู้สอนกว้างขวางให้ผู้ฟังกล่าว
- 253-0-7 เพื่อจะสอเสียดให้ผู้ที่ร่วมรักคิดใจกันเป็นต้น
- 253-0-8 เพราะจะทำให้ขาดความสามัคคีแก่กันและกัน
- 253-0-9 คือความดีความชั่วอันผู้ใดทำไว้เป็นผู้ทำให้ผู้หนึ่งดีและชั่วได้
- 253-0-19 ความเชื่อนั้นจะให้ผลปนทุกข์บ้างเป็นสุขบ้าง
- 253-0-20 จึงให้ความเชื่อในของที่ควรเชื่อนั้นบริบูรณ์ขึ้นในสันดาน
- 254-0-3 ประพฤติคนให้ตั้งอยู่ในความจริงนั้น ชื่อว่าทำความเจริญให้ยิ่งขึ้นไป
- 254-0-12 สัญญาความจำหมาย สั่งขารความปรุงจิตร ให้ปนบุญและบาป

- 254-0-20 ธรรมอันปัจฉิมสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้มอบแด่ให้มีขึ้น
- 255-0-8 จะพึงศึกษาให้รู้จักที่เกิดของทุกข์
- 255-0-9 แลเหตุแห่งทุกข์แลความดับทุกข์แลเหตุขลุ่ยเครื่องดับทุกข์ให้ต้องแท้
- 255-0-13 ซึ่งเปนเหตุล่อล่อจิตให้ติดอยู่ในโลกย์
- 255-0-14 เปนเหตุให้ทุกข์เกิดขึ้น
- 255-0-18 แล้วจำเอาไปครีครองให้ต้องแท้
- 255-0-19 พยายามสงบจิตไว้ไม่ให้ฟุ้งไปตามอารมณ์ที่ไม่จริง
- 255-0-20 ให้เกิดปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริงอยู่เสมอ
- 255-0-23 จะพึงศึกษาให้ทั่วถึง แล้วพยายามให้ทุกข์นั้นดับไปโดยลำดับ
- 255-0-25 ข้าจะทวิทุกข์ให้เกิดขึ้นโดยแท้
- 255-0-26 มาพยายามเอาด้วยเล่ห์ด้วยประสงค์จะให้หายคัน
- 255-0-28 ก็พึงชวนชาวละความหลงซึ่งเปนเหตุแห่งทุกข์เสียให้สิ้น
- 256-0-6 ไม่อยากจะให้มาถึงคน
- 256-0-7 อยากจะให้สามสูญพ้นจากคนไปเสียโดยเร็ว
- 256-0-15 บันดาลสุขให้แก่คนดีที่จนความสุข
- 256-0-16 แลให้ทุกข์เป็นการลงโทษแก่คนชั่วได้ด้วย
- 256-0-16 เพราะพระเจ้าบันดาลให้ทั้งสิ้น
- 256-0-19 ใครๆให้ราไม่ได้ทั้งสิ้น
- 256-0-22 จะหอบยกเบงบั้นให้ผู้อื่นบ้าง
- 257-0-2 มีความต้องการด้วยฝนจะให้รดต้องตามฤดูกาลให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 257-0-3 ก็จะมีบันดาลฝนให้รดต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 257-0-4 เป็นประโยชน์แก่ประมุขชนให้สำเร็จความประสงค์บ้างในกาลบางคราว
- 257-0-9 อนึ่งคนที่มิกำลังไม่อาจจะจัดเครื่องสักการให้ครบตามกำลังวันได้
- 257-0-10 จึงบันดาลให้ฝนรดต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 257-0-10 ก็จะมีบันดาลให้สำราจความประสงค์บ้างในกาลบางคราว
- 257-0-12 ถ้าอาจจะสามารถจะอธิฐานด้วยคาถาบทใดบทหนึ่งให้ครบได้แล้วก็เป็นการดี
- 257-0-13 ให้ตั้งใจอ่านให้ถูกถ้วนอักษรแลพยัญชนะ
- 258-0-15 ทำปัญญาให้หลอกล้าง ๕ ประการลงเสียได้แล้ว
- 258-0-15 เจริญให้โพชนกทั้งเจดกมีขึ้นตามจริงแล้ว
- 259-0-5 จึงให้ฝนตกลงมาต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 259-0-8 จึงให้ฝนตกลงมาต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 259-0-10 จึงให้ฝนตกลงมาต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล
- 278-0-1 เดือนจิตรี ให้ภูคิคราฟิ่งถึงหาย
- 278-0-12 ขอให้เพื่อนขึ้นสวรรค์สาราณรมย์
- 278-0-15 แต่รูปนี้ไว้เป็นพยานรักให้ประจักษ์แก่คนผู้ไม่ครี
- 280-0-3 ให้ปรากฏแลให้บรรดาสาธุชนได้รับพระราชทานส่วนกุศลบุญญา
- 280-0-4 จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้จากุทธพระราชประสงค์ลงแผ่นดินนี้
- 280-0-9 จัดสร้างสิ่งซึ่งเปนถาวรประโยชน์ขึ้นไว้ให้ป็นอนุสาวรี
- 280-0-10 ซึ่งจะเปบประโยชน์แก่สยามราชอาณาจักรตลอดจนประชาชนชาวสยามให้อยู่ถาวรไปตลอดกาลนาน
- 280-0-28 กรณมิ่งมงคลขอให้ทรงเป็นพระราชธุระอันวยการให้สำเร็จตามพระประสงค์
- 280-0-33 ถ้าและจะเปบประโยชน์อุปการให้การ โรงพยาบาลนี้สำเร็จได้ด้วยประการใดก็ตามที่เพิ่มเติมพระราชหฤทัยจะให้ใช้เงินนั้นได้ด้วย
- 280-0-34 มีให้ต้องลงทุนซื้อหา
- 280-0-35 แลโปรดเกล้าฯ ให้จอมพล พระเจ้าพี่ชายเธอ พระองค์เจ้าจิระประวัติวรเดชกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการ
โหมเปบเจ้าหน้าที่จัดการก่อสร้าง โรงพยาบาล ได้ลงมือทำการมา
- 280-0-38 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถซึ่งเสด็จดำรง
ตำแหน่งเสนาธิการทหารบก ทรงอำนาจการต่อมา
- 280-0-39 จึงได้โปรดให้ขนานนามโรงพยาบาลตามพระบรมราชานามภักธิ์ในสมเด็จพระบรมชนกนารถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า
“โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์”
- 280-0-41 ถ้าข้อใดๆ อาจจะปฏิบัติตามได้ให้ป็นต้อง
- 280-0-42 ก็ขอให้เจริญกุศลธรรมนั้นๆ ให้ยิ่งๆ ขึ้นสืบไป
- 280-0-42 ขอให้บรรดาผู้ที่ได้รับประโยชน์แลความสุขจากโรงพยาบาลนี้ ทั้งบรรดาผู้ที่ได้บำเพ็ญการกุศลอุปการแก่โรงพยาบาลสภาภาษานี้ จึงมีกรมพลโร
มทอบด้วยคัญคุณคุณเวทิตา
- 281-0-45 เพิ่มพูนพระราชกุศลให้ยิ่งๆ ขึ้นสืบไปในอนาคตกาลด้วยเทอญ
- 281-0-12 ตั้งใจฝึกหัดไว้ให้คนสมควรเป็นผู้รักษาวิชาศาสนา
- 282-0-6 จึงได้โปรดให้จากุทธโคลงส่งมาประดิษฐานไว้ตามปนิธาน
- 282-0-7 จึงเปบปัจฉิมให้ได้ทรงรับแลทรงอนุโมทนาตามสมควรแก่ผลานิสงฆ์นั้นเทอญฯ
- 282-0-23 เชิญปื้องประคองไทยให้ ค่อนพันปีมานะ
- 282-0-31 เล่ห์กลร่นคลีให้ ค่อนพันชลธราฯ
- 282-0-35 ให้แต่งแสดงการไว้
- 282-0-39 ดโลกตลอดครอรับให้ เปล่าพื้นดินเดิมฯ
- 282-0-47 เดิมดำจำแก้ให้ แน่นเนื้อเสมอสานฯ

- 282-0-49 สำหรับจัดการให้ เลื่อนล้วนสรไกร ฯ
282-0-50 ให้สัดย่ประวัติปริดี ปราโมช
282-0-13 สติลยโชนให้สดาวร แห่งหิน
282-0-31 จักแจ้งแสดงธรรมให้มากเนื้อในผล
282-0-47 กลิ่นเกล้าสาวคนธำให้ เพื่อฟุ้งขจายถวาย ฯ
282-0-63 ให้สลับรับบริเตนให้ ขอบขันพรณราช ฯ
282-0-23 เรื่องกรุงกระษัตริให้ นบ้อมประนมถวาย ฯ
282-0-43 ให้ได้อำมาลย์เนื้อ เนื่องน้ำวไญยธรรม ฯ
282-0-56 ขอรุททภทให้ โสชา
282-0-61 แลให้วายุฉิทธิ เทกหล้า
282-0-15 เห็นแจ้งแห่งใดให้ รุ่งรุ่งเรืองเสมอ ฯ
282-0-19 สรรพบรรณาการให้ นบ้อมประนมถวาย ฯ
282-0-40 เศษพระพุทธรให้ สตามล
283-1-6 ให้ประกาศสงครามแก่ประเทศยรมเนียบและเอัสเตรีย
283-1-26 ปราบปรามผู้ประพฤติกิดให้ปราชัย
283-1-30 ได้มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สนามติกระทวงกระลาโหมออกประกาศเรียกคนอาสาที่จะไปงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป
283-2-50 เพื่อให้นับคนคนไทยทั้งหลายได้รลถึงและดูเปนตัวอย่างอันดีงามสืบไปชั่วกาลนาน
284-0-4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้สร้างขึ้น

『石碑文集第 7 卷』

- 285-0-55 หากให้แก่พี่น้อง แก่ฝูงทวยหารได้สามแสนคน
285-0-59 จารึกนี้เพื่อขุนรามพลให้ใส่ไว้
286-1-17 ให้พายในเมืองสุโขทัย
286-1-23 แลว่านกลอยบวชนทั้งหลายให้เปนภิกษุ...
286-1-32 ...อันให้เป็น...
286-1-47 ...จงให้ทันทุกขกษัตริราช
286-1-48 แลให้ได้ลูกแก่สุข...
286-1-51 อย่าให้ถอยจงช่วย...
287-0-1 ...จึงจักให้ไปเอาศิลาหิน
288-3-17 จูงอย่าให้รู้ให้เห็นสักอันเลย
288-3-18 จูงให้มั่งคั่งปรารถนาในจารึกนี้ทุกๆอัน
290-1-5 จูงให้หลบญ อันกระทำนี้ได้ไปถึงเขาทุกหมู่ถุคน
290-1-7 จูงให้เขาไปเกิดเมืองฟ้าเมืองบนในแดนเขาอยู่มลากอยู่ดี
290-1-11 ขอจงให้กูเป็นผู้มีศรีระงาม
290-1-12 จูงอย่าให้รู้ว่า...
290-1-23 ...คนจูง...ให้...
290-1-31 ...ให้ดี...
290-1-32 ...อันพอขอจงให้กู...
290-2-7 ...ให้กูมา...
291-1-14 ...โลกทั้งหลายให้รู้...
291-1-25 แลใจเอาใส่ให้ท่านทั้งหลาย...ทำดั่งคำกูสั่งไว้...
292-2-3 ฐ จึ่งเรจนให้เป็นพระมหาปทโมกษนิรพานสถานอันดีตราบ ฐ ไปได้แก่นิรพานไซ้
292-2-5 ขอให้งามขึ้นแรง
292-2-6 อาจให้ท่าน
293-0-3 เมื่อสิ้นเขาผู้ใดบารอพระเจ้าใส่ให้...
297-0-7 ...ให้ลับใจร้อน...
301-2-3 จึ่งจะให้มาสายสมบัติพิศถาน
301-2-5 อันคิมินมิงพวาช้ออวคนไซ้ให้เรียกเจ้าสี่หมื่นแล
301-2-7 อาจให้ท่านแก่ภิกษุสงฆ์
301-2-14 จึ่งจะให้ไปตามชื่อที่แก่เจ้ามหาธรรมมหาเทรี
301-2-21 จึ่งจะอบประกาศให้หน้าแก่พระสุวรรณวิหาร
301-3-6 ข้อมเป็นของเจ้าสี่หมื่นให้สร้างไว้กับพระสุวรรณมหาวิหารแล
301-3-11 หยคนนำให้รู้ให้หน้าแก่พระเจ้าในปิไล
301-3-13 ให้คนฝูงนี้รู้ว่าตั้งนี้ที่วัน
301-3-15 มีศรัทธาหยคนนำให้หน้าแก่พระสุวรรณมหาวิหาร ไซ้
301-3-16 ให้พอปี
302-0-6 เอาเป็นลูกให้มาเป็นเจ้าถิ่นเมืองในเมืองพะเยา
302-0-8 มาสร้างบ้านพอนค่าหรือเป็นที่อยู่
304-1-11 จึ่งให้อราราชาวเจ้าพระสงฆ์ทั้งหลายเป็นคั้นว่า
304-1-21 ฐ ให้หน้าร้อยชาวเข้กับวัดพระเจ้านี้
304-1-22 เมื่อ ฐ ให้หน้าไซ้

- 304-2-13 ให้จูงทันสำนักพระศรีอารีย ไมตรีเป็นเจ้าโสดแผล
- 304-2-15 เพื่อจักให้ใ้บุญแก่ชาวเจ้าทั้งหลายอันได้เข้ามาเสวยพระราชสมบัตินในเมืองนี้
- 305-2-5 จึงให้กระทำพระทองใส่ไว้เวลาฝนในสถูปรูปเจดีย์
- 305-2-10 หากสมบทกรรมสิทธิให้แก่เจ้าเขมมมงคลได้รัตนมาเป็นศิลา
- 305-2-11 จึงให้กินมาสดัดในเขมราฐ
- 305-2-12 ที่นี้ให้เสมาโคสดกรรมวาจา
- 305-2-13 จึงจะให้ลูกกฎหมายทั้งหลาย
- 305-2-23 ให้มากระทำใส่พระเจดีย์แก่ท้าวผู้เป็นมิตร ไมตรีกับสามิ
- 305-2-25 ...ให้ใส่ธาตุพระสามิ
- 305-2-29 จึงจักให้กระทำสถูปเจดีย์อันนี้
- 305-2-31 มักใครให้เป็นคุณบุญยัง
- 305-2-32 จึงจักให้...
- 305-3-5 แล้วกระทำให้คำลำดับอันเหนืออันได้
- 305-4-3 ในเมื่อพระยาให้กระทำห้องทองเจดีย์บริวาร
- 305-4-11 อันมีคำพอกขอลให้ทั้งหลายผู้ดวงดี
- 305-4-18 หากให้กระทำพระเจดีย์อันนี้ มีทั้งไรนาป่ายาง วางทั้งคน ให้มากระทำอุปัฏฐากพระเป็นเจ้า
- 305-4-24 เจ้าพระยาแม่ลูกพี่น้องไว้ให้กระทำบูชาผู้ใดเป็นพระยาทั้งเสนาบดี
- 305-4-33 จะละกรียให้ปรากฏตั้งพระจันทร์ในศาสนาพระเมตโดยยะเจ้าไปจนถึงเนียรพาน
- 305-4-36 จูงให้ใส่ใส่สาธุทศบารมีด้วยวิสัย...
- 305-4-38 ให้เป็นแห่งสำมการ
- 306-1-10 มันหือเป็นวัดพระมหาเถรธรรมจารีเจ้า
- 306-1-12 จะใครหือวัดพระเป็นเจ้ามันคง
- 306-1-15 จึงขอพระมหาเถรเจ้าหือใส่จาริก
- 306-2-2 จึงหือเมิงบุญนาระวงสะเมื่อขออนุญาตใส่จาริกนี้
- 306-3-1 พระหรวเจ้าก็หืออนุญาตแก่มหาเถรเจ้า
- 306-3-8 หือจำเรินบุญแก่เรา
- 306-3-13 ขอหือใส่จาริกนี้ไว้หืออุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายผู้ใดก็ดี จูงอนุโมทนาด้วยบุญมหาราชอันนี้ ต่อวัน
- 306-4-11 หือกินเป็นนาท้าวพระยาคังเก่า
- 308-0-3 ...บให้หม่น
- 308-0-4 บให้หมอง
- 308-0-9 นิชาอันนี้ผู้ใดใครเขามาใส่หืออนุโมทนาด้วยดูข้าเก่าคน
- 309-0-2 ขอให้ข้าพระเจ้าศรีสเปนพระเจ้าเจ้าองค์หนึ่ง
- 309-0-4 โดยดั่งปรารถนาข้าพระเจ้าให้ทันพระศรีอารียนิพนพานบัคโคโยโหตุ
- 318-1-7 กระทำแล้วให้เป็นที่อยู่แก่ท้าวบุษิต
- 318-1-9 เพื่อหือ ให้...
- 318-1-13 ประญาสั่งสอนศิษย์ศึกษาให้เนียร โทษแต่เห็นคุณ
- 318-1-14 หือมากินเมิงเชิงนี้
- 318-1-18 ก็เพื่อจักให้ศาสนาพระเป็นเจ้ามันคงอยู่
- 318-1-23 หือกระทำฐานที่นี้หือเป็นที่อยู่แก่แก้ว ๗ จำพวก
- 318-1-24 เพื่อจักหือเป็นหิด ประโยชน์แก่คนแก่โลกทั้งหลาย
- 318-1-27 หือก่อนหาเจดีย์ไว้รูปพระเป็นเจ้า
- 318-1-29 จะเสด็จแลให้ใจใส่
- 318-1-32 ไปประญาหือเข้าเสกทั้งหลายแล้ว
- 318-2-2 กระทำแล้วให้สัมฤทธิ์ทุกอันนั้น
- 318-2-5 มักเพื่อจักให้อารามพระเป็นเจ้าอยู่เสถียรคาย
- 318-2-6 จึงบอกแก่ศรีสาขามิงทั้งสองให้ฝึยลไว้บ้านคนหมากนาท่าคังนี้
- 318-2-7 เพื่อจักให้รักษาอารามเพื่อจักให้เป็นของบูชาแก่พระเป็นเจ้า
- 318-2-13 รู้แล้วจึงให้ฝังจาริกนี้
- 318-2-17 เชียไว้หือรักษาพระเป็นเจ้า
- 318-2-18 หือเป็นของบูชาแก่พระเป็นเจ้า
- 318-2-20 ถูกด่าดั่งนี้บุญอันผู้ได้ก่อสร้างทั้งมวลนี้ จูงให้ใส่แก่มหาราชเจ้าผู้เป็นเจ้าแก่ภูเทิน
- 318-2-22 ผู้เป็นเจ้าจูงให้หือผู้เสวยราชสมบัติด้วยสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทิน
- 318-2-24 แลได้อุทลให้เป็นของสงฆ์ในศาสนาทุกเป็นต้นว่า
- 318-2-29 แลได้กระทำให้ทุกขในสงสารนี้ในสม...

参考文献

Iwasaki, Shoichi and Foong-Ha Yap. 2000. 'Give' constructions in Thai and beyond: A cognitive and grammaticalization perspective. *Proceedings of the International Conference on Tai Studies*, July 29-31, 1998, pp. 371-382. Bangkok: Institute of

高橋清子. 2009. 「タイ語の石碑文に見られる ห้าย の用法」『神田外語大学紀要』第 21 号(2009), pp. 331-368.

Takahashi, Kiyoko. 2009. Uses of hây in Thai inscriptions. *The Journal of Kanda University of International Studies*, Vol.21 (2009), pp. 331-368.

Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
高橋清子, 正木説子, 望月かほる, 望月賢一郎. 2004. 『タイ語基礎』第 2 版. 片野印刷.

資料

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1924/1978. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๑ 石碑文集第 1 卷. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1965. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๓ 石碑文集第 3 卷. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1970. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๔ 石碑文集第 4 卷. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1972. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๕ 石碑文集第 5 卷. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1974. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๖ ตอนที่ ๑ 石碑文集第 6 卷第 1 号. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

The Prime Minister's Secretariat, Thailand. 1974. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๖ ตอนที่ ๒ 石碑文集第 6 卷第 2 号. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.

Pongsripian, Winai (ed.). 1991. ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๗ 石碑文集第 7 卷. Bangkok: The Prime Minister's Secretariat.